

Učinci ljudskog glasa: Analiza emocionalnog utjecaja kroz različite vokalne stilove

Međurečan, David

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:280029>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

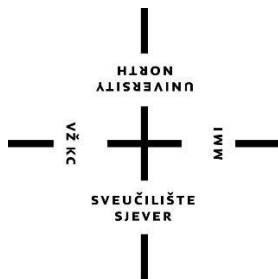
Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-24**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

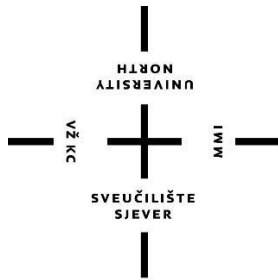
**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad br. 90/KOMD/2024

**Učinci ljudskog glasa: Analiza emocionalnog utjecaja kroz
različite vokalne stilove**

David Međurečan, 3725/336

Koprivnica, rujan 2024.

**Sveučilište
Sjever**

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Diplomski rad br. 90/KOMD/2024

**Učinci ljudskog glasa: Analiza emocionalnog utjecaja kroz
različite vokalne stilove**

Student

David Međurečan, 3725/336

Mentorica

prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo

Koprivnica, rujan 2024.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	Sveučilišni diplomski studij komunikologije, medija i novinarstva		
PRISTUPNIK	David Međurečan	MATIČNI BROJ	3725/336
DATUM	10. rujna 2024.	KOLEGIJ	Psihologija medija
NASLOV RADA	Učinci ljudskog glasa: Analiza emocionalnog utjecaja kroz različite vokalne stilove		

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Effects of the Human Voice: Analysis of Emotional Impact Through Different Vocal Styles

MENTOR	Iva Rosanda Žigo	ZVANJE	prof. dr. sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Jadranka Lasić-Lazić, predsjednica		
	2. doc. dr. sc. Marin Galić, član		
	3. prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo, mentorica		
	4. izv. prof. dr. sc. Ana Globočnik Žunac, zamjenska članica		
	5.		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	90/KOMD/2024
OPIS	Diplomski rad se bavi istraživanjem učinaka ljudskog glasa na emocionalnu percepciju slušatelja, s posebnim naglaskom na analizu paralingvističkih elemenata kao što su boja glasa, intonacija, ritam i tempo govora. Cilj rada je: - ispitati kako različiti vokalni stilovi mogu oblikovati emocionalne reakcije slušatelja, uzimajući u obzir važnost glasa kao ključnog instrumenta u prenošenju emocija, - provesti fokus grupae, u kojima će sudjelovati dvije generacijske skupine – milenijalci i pripadnici generacije Z. - - fokusne grupe omogućit će dubinsku analizu subjektivnih doživljaja sudionika prilikom slušanja različitih vokalnih interpretacija istog teksta, - analizirati teorijske spoznaje o ulozi glasa u komunikaciji i emocionalnom izražavanju, te razmotriti kako društveno-kulturni kontekst oblikuje percepciju glasa i emocionalne reakcije unutar različitih generacija.

ZADATAK URUČEN

10.9.2024

POTPIS MENTORA

Iva Rosanda Žigo

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Očisti obrazac

Predgovor

Zadovoljstvo mi je ovo životno, najbezbržižnije razdoblje završiti nečim što uistinu jesam. Ljubav prema glasu razvila je predivnu znanstvenu priču koja sa sobom povlači psihologiju medija. Ljudski glas – najmoćniji medij prepun ljubavi, straha, radosti i tuge – ono je što nas povezuje.

Zahvaljujem mentorici, prof. dr. sc. Ivi Rosandi Žigo, koja ni u jednom trenutku nije osporavala ideju o ovom radu, već ju je ponosno prihvatila i s velikom potporom pratila cijeli proces. Zahvaljujem dvadesetero dragih ljudi koji su sudjelovali i bili dio ovog istraživanja. Oni su podijelili svoje osjećaje i misli, čime su mene, kao i sve koji se bave ovim područjem, uvjerali koliko percepcija ljudskog glasa uistinu igra važnu ulogu. Također, zahvaljujem svima koji su pratili i bodrili moj rad tijekom svih pet godina studiranja. Hvala Sveučilištu Sjever na prilici da izgradim sebe u ono što danas jesam. Hvala i mudrosti koja je govorila: „Ako ništa i ne naučite, važno je da izađete kao ljudi koji će u ovom svijetu razmišljati kritički, moralno i kreativno.“ Posebna hvala glavnim likovima ove priče: mama, tata i sestra – volim vas i hvala vam na zajedništvu i žrtvovanju od početka do kraja.

Zapamtite: glas je vaša umjetnost – stvarajte, bilo da šapćete, pjevate, govorite ili čak razgovarate sami sa sobom.

Sažetak

Ovaj diplomski rad bavi se istraživanjem učinaka ljudskog glasa na emocionalnu percepciju slušatelja, s posebnim naglaskom na analizu paralingvističkih elemenata kao što su boja glasa, intonacija, ritam i tempo govora. Cilj rada je ispitati kako različiti vokalni stilovi mogu oblikovati emocionalne reakcije slušatelja, uzimajući u obzir važnost glasa kao ključnog instrumenta u prenošenju emocija. Istraživanje je provedeno korištenjem kvalitativne metode fokus grupa, u kojima su sudjelovale dvije generacijske skupine – milenijalci i pripadnici generacije Z. Fokusne grupe omogućile su dubinsku analizu subjektivnih doživljaja sudionika prilikom slušanja različitih vokalnih interpretacija istog teksta. Rad se oslanja na teoretske spoznaje o ulozi glasa u komunikaciji i emocionalnom izražavanju, te razmatra kako društveno-kulturni kontekst oblikuje percepciju glasa i emocionalne reakcije unutar različitih generacija.

Ključne riječi: Ljudski glas, emocionalna percepcija glasa, paralingvistički elementi, generacija Z, milenijalci,

Summary

This thesis investigates the effects of the human voice on the emotional perception of listeners, with a particular focus on the analysis of paralinguistic elements such as voice timbre, intonation, rhythm, and speech tempo. The aim of this study is to examine how different vocal styles can shape listeners' emotional responses, considering the importance of the voice as a crucial instrument in conveying emotions. The research was conducted using a qualitative focus group method, involving two generational groups - millennials and generation Z. The focus groups enabled an in-depth analysis of participants' subjective experiences while listening to different vocal interpretations of the same text. This work draws on theoretical insights into the role of the voice in communication and emotional expression, and it considers how the socio-cultural context shapes the perception of the voice and emotional reactions across different generations.

Keywords: Human voice, emotional voice perception, paralinguistic elements, generation Z, millennials

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Ljudski glas	3
2.1. Snaga glasa.....	6
3. Paralingvistički aspekti glasovne izvedbe	9
4. Percepcija glasa	12
4.1. Umjetnost glasa	13
4.2. Glasovna manipulacija.....	15
5. Uloga glasa u prenošenju emocija	17
5.1. Glas i pozadinska glazba	21
6. Metodologija istraživanja.....	22
6.1. Cilj istraživanja.....	23
6.2. Sudionici istraživanja	24
6.3. Proizvodnja audio sadržaja	25
6.4. Postupak provođenja fokus grupa.....	27
6.5. Prikaz rezultata fokus grupe milenijalaca.....	28
6.6. Analiza dobivenih odgovora sudionika generacije milenijalaca.....	38
6.7. Prikaz rezultata fokus grupe generacije Z.....	43
6.8. Analiza dobivenih odgovora sudionika generacije Z.....	53
8. Zaključak.....	58
9. Popis literature.....	62
10. Popis slika	65
11. Popis tablica	66
12. Prilozi.....	68

1. Uvod

Ljudski glas, kao jedan od najsloženijih instrumenata za prenošenje emocija, igra ključnu ulogu u međuljudskoj komunikaciji. Glas ne služi samo kao sredstvo za verbalno prenošenje informacija, već se putem njega izražavaju emocionalna stanja i odnosi prema sugovorniku. Ovaj rad istražuje specifične učinke različitih vokalnih stilova na emocionalnu percepciju slušatelja. Uz naglasak na paralingvističke elemente kao što su intonacija, ritam, boja glasa i tempo govora, cilj rada je ispitati na koji način različite interpretacije glasa utječu na emocionalne reakcije kod pripadnika dviju različitih generacija: milenijalaca i generacije Z.

U suvremenoj teoriji komunikacije ljudski glas ima posebno mjesto, osobito kada se promatra kroz prizmu njegove uloge u prenošenju emocija. Paralingvistički aspekti govora, koji se odnose na sve one elemente koji nisu vezani isključivo za značenje izgovorenih riječi, imaju značajan utjecaj na način na koji se poruka prima i interpretira. U ovom radu, teorijski okvir obuhvaća razmatranje osnovnih karakteristika glasa kao komunikacijskog sredstva, s posebnim fokusom na njegovu sposobnost da kod slušatelja izazove specifične emocionalne reakcije. Time se istražuje kako promjene u tonovima, tembru i brzini govora mogu modulirati slušateljev doživljaj poruke, neovisno o njezinom semantičkom sadržaju. Glavni cilj ovog istraživanja je analiza emocionalnog učinka različitih vokalnih stilova na slušatelje, s posebnim naglaskom na dvije generacijske skupine. Istraživanje je provedeno s milenijalcima, rođenima između 1980. i 1996. godine, te pripadnicima generacije Z, koji su rođeni između 1997. i 2012. godine. Ove dvije generacije odabrane su zbog svojih specifičnih društvenih i kulturnih okvira, koji su značajno oblikovani tehnologijom i digitalnim medijima. Milenijalci su generacija koja je doživjela tranziciju iz analognog u digitalni svijet, dok je generacija Z prva generacija koja je odrasla uz internet i pametne uređaje od najranije dobi. Ovi različiti konteksti oblikovali su njihove percepcije, pa je istraživanje usmjereno na to kako oni doživljavaju glasovne podražaje.

Istraživanje je provedeno putem fokus grupa, što omogućava dublje razumijevanje subjektivnih doživljaja sudionika. Fokus grupe sastojale su se od po deset sudionika iz svake generacije. Tijekom istraživanja, sudionici su slušali tri različite vokalne interpretacije istog teksta, koje su se razlikovale po tempu, boji glasa i ritmu, a nakon toga su podijelili svoje dojmove i emocionalne reakcije. Korištena je kvalitativna metoda, koja je omogućila analizu detaljnih povratnih informacija sudionika, što je pružilo uvid u emocionalni doživljaj potaknut različitim vokalnim stilovima. Provedeno istraživanje temeljilo se na dvije hipoteze. Prva

hipoteza (H1) predviđa da će milenijalci, u usporedbi s pripadnicima generacije Z, pokazati veću sklonost refleksiji i kritičkom vrednovanju glasa, zbog njihove povezanosti s analognim i digitalnim medijima te iskustava formiranih kroz razdoblje prije potpunog razvoja digitalnih tehnologija. Druga hipoteza (H2) predviđa da će sudionici, bez obzira na generacijsku pripadnost, snažnije emocionalno reagirati na glasove s nižim frekvencijama i sporijim tempom, osobito kada je riječ o prijenosu emocija poput tuge i empatije. Ove hipoteze temeljene su na prethodnim istraživanjima koja sugeriraju da niži tonovi glasa i sporiji ritam govora mogu kod slušatelja izazvati intenzivnije emocionalne reakcije.

2. Ljudski glas

Ljudski glas predstavlja jedinstveni glazbeni instrument, sastavljen od vibrirajućih elemenata, rezonantnih komora i energije koja proizvodi vibracije, piše autor Jacquemont (2020). Ova energija datire od daha iz pluća, dok se vibracije stvaraju u dvjema glasnicama smještenima u donjem dijelu glasovne kutije ili grkljana, postavljenima u obliku slova "V" okomito na dušnik. Ljudski glas je specifičan među glazbenim instrumentima jer objedinjuje značajke gudačkih i puhačkih instrumenata. Ovaj kompleksni sustav čini glas gotovo orkestrom za sebe. Glas svake osobe nosi jedinstveni vokalni otisak; s obzirom na sedam milijardi ljudi, postoji isto toliko različitih glasova. Glas je ključan za osobni identitet, njegove promijene mogu značajno narušiti osjećaj vlastitog identiteta, što je posebno vidljivo kod pacijenata koji prolaze kroz operacije glasnica. Autor Jacquemont (2020) kao primjer spomenutog slučaja opisuje odvjetnicu s glasovnim karakteristikama dubokog, muževnog glasa, uzrokovanim edemom glasnica¹ zbog pušenja. Odvjetnica je primijetila kako njen glas igra ključnu ulogu u njenoj profesionalnoj interakciji s kriminalcima. Nakon što je zatražila operaciju kako bi promijenila glas, suočila se s krizom identiteta jer je njezina nova, viša glasovna frekvencija stvorila osjećaj nesklada s njenim unutarnjim ja. Emocije su usko povezane s glasom i njegovim funkcioniranjem. Naše emocionalno stanje može značajno utjecati na glasovni aparat. Primjerice, osjećaj sreće pospješuje podmazivanje glasnica, dok anksioznost i stres izazivaju suhoću i smanjenje fleksibilnosti glasnica, što rezultira hrapavim glasom. Emocionalni izrazi također mogu promijeniti konstrukciju rezonantnih komora mobiliziranjem usne šupljine i obraza, što dovodi do nemogućnosti sintetički replicirati glas s potpunom točnošću. Glas također igra važnu ulogu u izražavanju društvenog identiteta. Ritam govora, intonacija i druge glasovne komponente mogu odražavati profesionalni i društveni identitet pojedinca. Glas prenosi rodni identitet, što je očito u razlikama između muških i ženskih glasova, koje su posljedica hormonalnih promjena tijekom puberteta. Testosteron uzrokuje produljenje i zadebljanje muških glasnica, dok se rezonantna komora grkljana povećava. Ove fiziološke promjene rezultiraju dubljim glasom kod muškaraca. Većina ljudi koji žele promijeniti svoj glas imaju duboke psihološke razloge za to. Iako neki žele uvjerljiviji glas, promjene glasovnog aparata često ukazuju na unutarnje konflikte. Glasovni treneri mogu pomoći ljudima da bolje koriste svoj glas, ali temeljna psihološka pitanja također treba riješiti (Jacquemont, 2020: 17-18).

¹ Edem glasnica je nakupljanje tekućine u glasnicama, što uzrokuje njihovo oticanje i promjene u glasu

Psiholog Millian Quinteros ujedno i autor nekoliko tekstova na temu ljudskog glasa, bavi se istraživanjem psihologije zvuka, unutarnjeg funkcioniranja ljudskog glasa te načina na koji ga koristimo za interakciju sa svijetom oko nas i unutar nas. Quinteros (2023) na glas gleda kao na jedinstveni instrument koji nosimo sa sobom, on je mnogo više od običnog sredstva komunikacije. Odras je naših emocija, osobnosti i jedinstvene individualnosti. Baš kao što su otisci prstiju neponovljivi, tako i svaki glas posjeduje jedinstvenu boju, visinu tona i ritam, stvarajući melodijski potpis koji nas razlikuje od svih ostalih. Upravo ta jedinstvenost omogućava našim bliskim ljudima da nas prepoznaju na telefonu, čak i prije nego što kažemo riječ. Prihvatajući svoj glas, prihvaćamo odraz onoga što jesmo, dokaz naše osobnosti i emocija isprepletenih u harmoničnu simfoniju. Naši glasovi nisu samo sredstvo za izražavanje riječi, već i paleta za slikanje emocija. Jednostavna fraza poput "Dobro sam" može prenijeti čitav niz osjećaja, ovisno o tome kako je izgovorena. Ljudski glas ima magičnu sposobnost prenošenja osjećaja i stvaranja povezanosti, premošćujući jaz između srca i umova. Vokalne infleksije igraju ključnu ulogu u isticanju naših misli i emocija. Naglašavajući određene riječi ili podižući ton u pravom trenutku, dodajemo dubinu i značenje našim riječima, obogaćujući naše razgovore. Način na koji govorimo duboko utječe na to kako nas drugi doživljavaju. Samopouzdan i artikuliran glas može zračiti karizmom i ostaviti trajan dojam, dok nervozan ili nesiguran glas može izazvati sumnju u našu vjerodostojnost. Razumijevanje kako naši glasovi oblikuju percepcije osnažuje nas da se predstavimo u najboljem mogućem svjetlu i gradimo pozitivne odnose. Kada pružimo svoje uši drugima, nudimo im dar empatije i suosjećanja. Umirujući zvuk slušanog uha može biti melem za uznemirene duše, a ponekad je najbolje što možemo učiniti ponuditi svoju prisutnost i blag glas kako bismo nekome pokazali da je saslušan i cijenjen. Vokalno izražavanje ima terapeutske koristi koje mogu poboljšati naše mentalno blagostanje. Prihvatanjem moći vlastitog glasa možemo obogatiti naše odnose, poticati empatiju i postati učinkovitiji komunikatori u našem osobnom i profesionalnom životu. Zvuk nježnih riječi ima moć obaviti nas toplim osjećajima, olakšavajući naše brige i pružajući osjećaj sigurnosti. Bilo da je to roditeljska uspavanka ili nježan šapat partnera, nježni tonovi voljenog glasa stvaraju veze koje odolijevaju testu vremena. Ton našeg glasa može značajno utjecati na to kako će naše poruke biti primljene. Nježan i poštovan ton potiče otvorenu i učinkovitu komunikaciju, dok grub ili pokroviteljski glas može dovesti do nesporazuma i povrijeđenih osjećaja. Stoga, sljedeći put kada budete razgovarali, obratite pažnju na melodiju svog glasa jer to može napraviti veliku razliku. Kada čujemo nekoga sa samouvjerenim i autoritativnim glasom, skloniji smo mu više vjerovati. Aktivno slušanje uključuje prepoznavanje emocija koje se kriju iza riječi. Slušajući suptilne nijanse u nečijem glasu, možemo bolje razumjeti njihove

osjećaje i ponuditi istinsku empatiju i podršku. Ljudski glas je čudo za promatranje, prekrasna kombinacija emocija, komunikacije i povezanosti. Potrebno je prihvatiti čaroliju vlastitog glasa i nikada ne podcijeniti moć koju on posjeduje, koristiti ga za slikanje vlastitih emocija, kompenziranje udaljenosti i izgradnju razumijevanja u svijetu oko nas. Glas je dar koji može nadahnuti, izliječiti i donijeti radost drugima. Bilo da pjevamo, govorimo ili jednostavno slušamo, naš glas ima potencijal promijeniti nečiji život (Quinteros, 2023).

Eken (2014), također smatra kako je ljudski glas neraskidivo povezan s emocionalnim životom i našim kontaktom s vanjskim svijetom. Od rođenja, glas je oblikovan našim okolnostima kao ljudskim bićima. Kroz glas, malo dijete može izraziti tugu i radost, ljutnju i strah. Potrebe djeteta mogu biti zadovoljene korištenjem glasa. Kasnije, dijete uči komunicirati putem govora, kombinirajući zvukove u jezični kod okolnog svijeta. Glas prati naš rast i razvoj, postajući pokazatelj naših okolnosti i ustava kao ljudskih bića. Dijete koje je odgajano s brojnim zabranama, poput "Ne čini to" ili "Ne viči tako glasno", često razvija govorne obrasce prilagođene tim zahtjevima. To znači da su glasovni mišići pogođeni, čineći glas slabim, nesigurnim i neodlučnim. Takvo rano uvjetovanje je snažno i često nesvjesno prati djetetov razvoj u odraslu dob. Snaga glasa određuje se već u adolescenciji, ali i drugi jezični elementi kao što su sintaksa, jezično i izražajno samopouzdanje, pa čak i artikulacija samog jezika, također su obuhvaćeni (Eken, 2014: 13). Kada želimo istražiti, poboljšati ili prilagoditi komunikaciju putem glasa, primjerice u profesionalne svrhe kao pjevači ili glumci, suočavamo se s problemima. Da bismo razvili glas koji bolje funkcionira i prikladniji je za zadatak, moramo ući u proces treninga koji možemo nazvati razvojem svijesti o glasu, bilo da se radi o govoru ili pjevanju (Eken, 2014: 14). Normalni glasovi koriste se u svakodnevnoj verbalnoj komunikaciji, takvi glasovi ispunjavaju sve zahtjeve razumljivosti i izdržljivosti. Za profesionalne svrhe, kao što su političari, svećenici, učitelji ili odvjetnici, glas mora nositi poruku izvan normalnog govora, što zahtijeva izdržljivost, tembre² i raspon intonacije. Profesionalni glasovi mogu imati koristi od treninga, koji im omogućuje da izdrže dugotrajnu upotrebu (Eken, 2014: 46).

² *Tember (timbre) je kvaliteta zvuka koja omogućuje razlikovanje različitih izvora zvuka, čak i kada imaju istu visinu i jačinu.*

2.1. Snaga glasa

Određeni pojedinci govore na način kao da se obraćaju isključivo sebi, njihov glas ne uspijeva doprijeti do slušatelja, ostajući neprimjetan i bez utjecaja. Drugi, pak, koriste vrlo direktan pristup, gdje njihov glas gotovo dominira prostorom, dajući dojam da su zainteresirani samo za jednosmjernu komunikaciju. Takvi govornici često zanemaruju povratne informacije i ne uspostavljaju stvarnu vezu s publikom. Postoje i oni koji govore s tolikom pažnjom i pravilnošću da zvuče kao da čitaju tekst s papira. Njihov način izražavanja može djelovati pretjerano formalno i sterilno, što može stvoriti osjećaj distanciranosti. Također, neki ljudi izgovaraju riječi s naporom, kao da im je teško izvući glas iz sebe, što može ukazivati na nesigurnost ili unutarnju napetost. Govorni izrazi mogu biti različiti, poput toplih, snažnih, hladnih, bogatih, teških i jasnih glasova. Svaki od tih glasova nosi specifičnu emocionalnu notu i može utjecati na način kako se poruka prima. Na primjer, topao glas može izazvati osjećaj ugone i povjerenja, dok hladan glas može stvoriti distancu i nelagodu. Snažan glas može prenijeti autoritet i sigurnost, dok slabiji glas može odražavati nesigurnost. Zvukovi koje ljudi čuju možda su samo tonovi, ali nose veliko značenje i utjecaj! Naglasak otkriva naše porijeklo i mjesta gdje smo proveli različite dijelove svog života. Na primjer, osoba s naglaskom iz određenog dijela zemlje može odmah biti prepoznata po svom govoru, što nosi sa sobom kulturne i regionalne identitete. Ton našeg glasa odražava naše držanje, razinu samopouzdanja i osjećaj ugone u vlastitoj koži, kao i druge emocije. Glas također može otkriti prethodna emocionalna iskustva; kroz opuštenost ili napetost glasa, može se prepoznati kako su se pojedinci nosili s životnim izazovima i stresom. Primjerice, osoba koja je prošla kroz mnoge stresne situacije može imati napet ton glasa, dok će osoba koja se osjeća opušteno i sigurno imati smiren i stabilan glas. Glas pruža uvid u iskrenost ili prijetvornost, energiju i namjere svakog čovjeka. Iskren glas odražava autentičnost i povjerenje, dok prijetvoran glas može izazvati sumnju i nepovjerenje. Energija u glasu može prenijeti entuzijazam i motivaciju, dok monoton ili slab glas može signalizirati dosadu ili nezainteresiranost. Namjera koja stoji iza riječi često se može prepoznati kroz tonalitet i način na koji je riječ izgovorena, što je ključno za uspješnu komunikaciju i razumijevanje među ljudima. Različiti načini govora i tonovi glasa su ključni za učinkovitu komunikaciju i razumijevanje. Kvaliteta našeg glasa može znatno utjecati na način na koji nas drugi doživljavaju i kako naša poruka biva primljena. Zato je važno biti svjestan svog načina govora i nastojati ga prilagoditi situaciji i publici kako bi komunikacija bila što učinkovitija i autentičnija (Apps, 2011: 3-10).

U knjizi "Moć uvjeravanja" autora Richard Butterfield detaljno razmatra važnost i tehnike korištenja glasa kao ključnog instrumenta u javnom govoru i komunikaciji. Glavni fokus rada je na tehnikama koje omogućuju učinkovitu upotrebu glasa kako bi se postigla uvjerljivost i privukla pažnja publike. Veliki govornici, glumci i prodavači majstori su u korištenju svojih glasovnih sposobnosti kako bi privukli pažnju i uvjerali publiku. Autor naglašava da se glas može poboljšati tehnikama vježbanja i svjesnog korištenja dijafragme. Projekcija glasa, sposobnost da se glas čuje jasno i snažno u cijeloj prostoriji, ključna je za efektivno prenošenje poruke. Svjesno disanje iz dijafragme omogućuje duboko i potpuno disanje koje podržava glas i sprječava umor tijekom govora. Projekcija glasa ne ovisi samo o glasnoći, već i o pravilnom korištenju tijela, posebice dijelova kao što su glava, grlo i prsa. Butterfield (2012) objašnjava da je važno biti svjestan svog disanja dok govorimo u javnosti. Duboko i potpuno disanje podržava glas i omogućuje govorniku da izbjegne prebrzo govoriti i ostati bez daha. Osim projekcije, naglašava se i važnost artikulacije i diktije. Jasnoća izgovora ključna je za razumljivost i učinkovitost komunikacije. Nejasan i mutan govor može dovesti do gubitka pažnje publike. Govornici bi trebali posvetiti pažnju preciznom izgovaranju svake riječi, posebno na početku i kraju rečenica, te koristiti cijeli govorni aparat, uključujući usne, zube, jezik i čeljust, kako bi poboljšali diktiju. Loša diktija može brzo potkopati učinkovitost javnog govora. Jasno izgovaranje riječi poznato kao artikulacija, ključno je za snagu uvjeravanja. Jedan od centralnih elemenata rada je varijacija glasa, uključujući volumen, visinu tona, tempo i ritam govora. Dinamičko korištenje ovih elemenata može učiniti govor zanimljivijim i privlačnijim. Na primjer, povećanje glasnoće može privući pažnju publike, dok smanjenje glasnoće može stvoriti osjećaj intimnosti i povezanosti. Varijacija u visini tona pomaže u izražavanju emocija i naglašavanju ključnih dijelova govora. Brzina govora može signalizirati važnost i hitnost, dok ritam i ritmički tok mogu zadržati interes publike i olakšati razumijevanje. Butterfield posebno naglašava važnost pauza u govoru. Pauze mogu biti izuzetno učinkovite za naglašavanje ključnih točaka, vraćanje pažnje publike i stvaranje napetosti. Korištenje pauza, zajedno s varijacijama u tempu i ritmu, čini govor prirodnijim i zanimljivijim za slušatelje.

Glas može proizvesti širok raspon tonova, od niskih do visokih, i može se koristiti za izražavanje različitih emocija i stvaranje različitih efekata. Varijacija visine tona, poznata kao infleksija, može dodati značenje ili naglasiti određene riječi. Na primjer, spuštanje tona na kraju rečenice može dodati snagu i autoritet, dok podizanje tona može stvoriti osjećaj drame i napetosti. U kontekstu dramskih umjetnosti, veliki glumci koriste svoje glasovne sposobnosti

kako bi publici prenijeli sve nijanse svojih likova, što je detaljnije objašnjeno u sljedećem nalsovu. Oni koriste varijacije u volumenu, visini tona, tempu i ritmu kako bi stvorili dinamične i uvjerljive izvedbe. Iako ove tehnike koriste profesionalni glumci, Butterfield naglašava da su iste tehnike dostupne i svima nama u svakodnevnom životu i komunikaciji. Važno je napomenuti da je vokalizacija fizička aktivnost koja zahtijeva praksu i iskustvo (Butterfield, 2012: 111-117).

3. Paralingvistički aspekti glasovne izvedbe

Glas, kao ključan faktor izražavanja i komunikacije, oblikuju brojni čimbenici. Autorica Bertok-Zupković (2015) naglašava da temelj glasa leži u životnim uvjetima, fizičkoj spretnosti, okolini i individualnim karakteristikama. Izražavanje glasom uključuje aktivaciju mišića lica, vilice i vrata, a njihova opuštenost igra presudnu ulogu u stvaranju glasa i govora. Kroz vježbe disanja, opuštanja i vježbe govornog aparata, glumačka umjetnost nastoji proširiti zvukovne mogućnosti glasa. Svjesnost o vlastitom glasu postaje temeljni korak u razvoju scenskog govora, a osvještavanje disanja i njegovo kontroliranje ključni su u glumačkom kontekstu. Bertok-Zupković (2015) ističe kako kroz spomenute vježbe glumci mogu povećati fizičko osjećanje vlastitog glasa i poboljšati svoje govorne sposobnosti. Osvještavanje vlastitog glasa i postizanje baznog tona, nazvanog ukorijenjeni glas, postaju ključni elementi u razvoju scenskog govora. Ukorijenjeni glas omogućuje glumcima da pretvore dah u zvuk bez nepotrebnog napora, čime dobivaju snagu i sigurnost. Važno je naglasiti da postizanje ukorijenjenog glasa zahtijeva dugotrajan i kontinuiran rad na sebi. Individualne vježbe, bile samostalne ili s partnerom, zahtijevaju koncentraciju, strpljenje i vrijeme, jer rezultati se ne postižu preko noći. Usavršavanje glasa u glumačkom pozivu ne može se svoditi samo na tehničku izvrsnost; glumac mora istražiti i uskladiti cijeli svoj glumački proces. Glas se ne može promatrati izolirano, već samo u kontekstu posla koji obavlja. Svaka je osoba jedinstvena i rođena s vlastitom bojom glasa svojstvenom samo njoj. Vježbe disanja i govornog aparata mogu osvijestiti i pojačati intenzitet postojeće boje glasa. Televizijski voditelji često se koriste kao referenca za "savršeni" govor i glas, jer se podvrgavaju vježbama potrebnim za javno izražavanje. Međutim, za glumce je to samo prvi korak u procesu usvajanja i napredovanja na sceni. Ključno je ukorijeniti glas jer tada postaje snažniji i sigurniji, što predstavlja početnu točku za razvoj i fleksibilnost izražavanja. Fizička ravnoteža tijela i fleksibilnost glasa predstavljaju ravnotežu u glumi. Kada smo sigurni u svoj glas i energiju koja se oslobađa, emocije nisu umjetne i nametnute, već iskrene. U vježbama za govor koristimo tekst kao temeljnu podlogu na kojoj se gradi i razvija glumačka umjetnost, gdje se melodija teksta mora uskladiti s onim što se izgovara. Autorica Nikolić (2002) piše da je obaveza glumca postići novi glas za svaki novi lik. Česta pogreška je korištenje svakodnevnog glasa za svaku ulogu, što rezultira siromašnim teatrom. Tehnika i vještina glumca postižu se kroz tehničke i psihofizičke vježbe. Tehničke vježbe omogućuju povećanje prirodne glasnoće, čvrstoće, prodornosti, harmoničnosti, melodioznosti, raspona i drugih glasovnih aspekata. Modificirane psihofizičke vježbe, koje uključuju glas i govor, otvaraju kreativne prostore imaginacije, koji se prenose na

izgovorenu rečenicu. Kombinacija ovih vježbi rezultira osjetljivim instrumentom glasa kojim možemo izražavati i prenositi najfinije psihološke detalje misli, osjećaja, ideja i likova koje igramo. U idealnoj situaciji glas bi trebao pratiti svaku transformaciju tijela i emocija, prevladavajući prepreke koje se ponekad čine nepremostivima. Važno je napomenuti da se ovaj proces razvija kontinuiranim radom i da rezultati nisu odmah vidljivi. Autorica Vukić (2015) piše o važnosti paralingvističkih sredstava u oblikovanju glasa. Glas je posljedica prirodnih karakteristika fonatornih organa³, načina života pojedinca i imitacije. Boja, jačina, ton, brzina i stanka ključni su elementi glasa koji odražavaju individualne karakteristike i emocionalna stanja govornika. Glas se može tumačiti kao univerzalno razumljiv, te se na temelju njega mogu otkriti određene osobnosti i karakteristike osobe. Paralingvistički znakovi, poput boje glasa, intenziteta, tempa i intonacije, igraju važnu ulogu u komunikaciji i izražavanju govornikovog stava prema poruci i sugovorniku. Primjena ovih paralingvističkih sredstava omogućuje govorniku da prenese nijanse i emocionalna stanja te da oblikuje verbalnu poruku na stilistički način. Boja glasa može stvoriti dojam o inteligenciji, sociološkim karakteristikama i emocionalnom stanju govornika. Jačina glasa i tempo govora izražavaju afektivnost i raspoloženje govornika, dok stanka ima ulogu u oblikovanju verbalne poruke i interpretaciji izgovorenog. Intonacija glasa odražava stav govornika prema slušatelju i može varirati od intimnog i poštovanja do ironičnog i podrugljivog tona. Važno je naglasiti da su boja, jačina, tempo i intonacija glasa povezani s individualnim osobinama i psihološkim stanjima govornika te da se njihova primjena odvija unutar granica razumljivosti i govorne kulture.

U djelu forenzična fonetika, autorica Varošaneć – Škarić (2019) također ističe neke od ključnih paralingvističkih osobina u glasu. Na primjer, napet i grubo hrapav glas razotkriva da je riječ o dominantnoj osobi, o stanju emocionalne nepostojanosti i bešćutnosti. Različiti impresionistički i fonetski nazivi glasa mogu apelirati na prekrivene osjećaje govornika kao i na njegova obilježja, ovisno o kontekstu komunikacije i vrsti psihičkog stanja. Šumna vokalna kvaliteta često reflektira dojam neurotične tendencije, srdžbe, izražene introvertiranosti kao i niskog samopouzdanja kod govornika. Nizak glas upućuje na indiferentnost, duboku ukorijenjenu žalost i tugu, animozitet i melankoliju. S druge strane, nizak i vrlo glasan glas karakterizira dominantnost i superiornost. Disfoničan – promukao glas (dubok i hrapav), ostavlja dojam zbunjenosti, samozatajnosti i suzdržanosti. Nosni, molećiv glas okarakteriziran je niskim samopoštovanjem i emocionalnom neuravnoteženošću. Iako je šaptav glas simbol

³ *Fonatorni organi su anatomske strukture uključene u proces proizvodnje glasa, kao što su glasnice, grkljan i dijafragma.*

povjerljivosti, on može djelovati kao namjerno prikrivanje govornikova glasa. Neophodan je oprez pri povezivanju specifičnih akustičkih značajki s određenim emocijama, jer iste glasovne značajke mogu biti prisutne tijekom općeg emocionalnog stresa kao i tijekom laganja. Na primjer, drhtavi glas kada se govori u javnosti ne znači nužno da osoba laže (Varošaneć-Škarić, 2019: 13-18). Ovaj široki spektar faktora koji utječu na glas, od fizičkih karakteristika do psiholoških stanja, čini rad na glasu složenim i kontinuiranim procesom. Glumci i drugi govornici moraju razvijati svjesnost i tehniku kako bi njihov glas mogao postati moćno sredstvo izražavanja i komunikacije. U konačnici, glas nije samo alat, već odraz cjelokupne osobe koja ga koristi, pružajući dubok uvid u njezine emocije, misli i osobnost.

4. Percepcija glasa

Ljudski glas nije samo nositelj govora, već se može smatrati "slušnim licem" koje prenosi važne afektivne i identitetske informacije. Iako je govor ključna funkcija glasa, on također služi za prijenos drugih vrsta informacija koje su evoluirale prije pojave govora. Na primjer, sposobnost prepoznavanja emocionalnih stanja i identiteta kroz glas od velike je važnosti za preživljavanje, budući da omogućava razlikovanje prijatelja od neprijatelja i procjenu situacija koje mogu ugroziti život (Belin, 2004: 2).

Percepcija glasa uključuje analizu paralingvističkih informacija, koje su manje istražene od percepcije govora. Neurološka istraživanja pokazuju da se različite vrste vokalnih informacija obrađuju u djelomično odvojenim funkcionalnim putovima, podržavajući model percepcije glasa sličan onom za percepciju lica. Glas se može promatrati kao "slušno lice" koje omogućava prepoznavanje pojedinaca i emocionalnih stanja na temelju jedinstvene kombinacije fizičkih karakteristika vokalnog aparata. Važan aspekt glasa je identitetska informacija koja se nalazi u statičnim značajkama kao što su boja glasa, ali i u dinamičnim informacijama kao što su obrasci izgovora specifični za regiju ili osobu. Ljudi su općenito vrlo precizni u određivanju spola i približne dobi govornika, a mogu čak i prepoznati poznate osobe samo na temelju njihovog glasa. Afektivna informacija također je važan dio vokalnog izražavanja. Glas, poput lica, može izraziti emocionalno stanje govornika kroz promjene akustičkih parametara uzrokovane autonomnim reakcijama i specifičnim obrascima mišićne kontrakcije. Percepcija ovih informacija u glasu najviše je istraživana u kontekstu govora, gdje emocionalna prozodija omogućava slušatelju da zaključi emocionalno stanje govornika. (Belin, Fecteau i Bédard, 2004: 129-135).

Ljudski glasovi su iznimno varijabilni, što znači da ista osoba može zvučati vrlo različito ovisno o tome govori li, smije li se, viče ili šapće. Da bi se uspješno prepoznalo nekoga na temelju glasa, slušatelj mora biti sposoban generalizirati preko različitih glasovnih signala, proces koji autori Lavan i sur (2018) nazivaju "prepoznavanje ljudi zajedno". Međutim, većina dosadašnjih studija o prepoznavanju identiteta na temelju glasa eliminirala je značajnu unutarosobnu varijabilnost koristeći visoko kontrolirane podražaje, što je fokusiralo istraživanje na razlikovanje ljudi, a ne na prepoznavanje istih osoba u različitim situacijama. Prepoznavanje glasa izuzetno je složeno zbog visoke varijabilnosti i složenosti ljudskog glasovnog ponašanja. Govor zahtijeva preciznu vremensku i prostornu koordinaciju mnogih anatomskih struktura, uključujući usne, čeljust, jezik i glasnice unutar grkljana. Fleksibilnost u

produkcija glasa omogućuje nam glatko kombiniranje glasovnih zvukova u nove riječi i rečenice te prilagođavanje različitim komunikacijskim prilikama, kao što su razgovor s različitim publikama (npr. kućni ljubimac, učenik jezika, policajac) i govor u različitim kontekstima (npr. u bučnom kafiću naspram tihe knjižnice). Ove osobine glasovnog sustava uvode znatnu unutarosobnu varijabilnost u ljudski glas, tako da su njegove fizičke osobine jako ovisne o sadržaju i kontekstu govora. Ljudi dinamički prilagođavaju način na koji govore ovisno o publici i fizičkom okruženju kako bi maksimizirali razumljivost. Ove prilagodbe razlikuju se od situacije do situacije: govor upućen djeci kao i govor upućen kućnim ljubimcima uključuju povišenu temeljnu frekvenciju (F0; povezana s percipiranom visinom) i ono što istraživači nazivaju "pretjeranim afektivnim kvalitetama", u usporedbi s govorom upućenim odraslim osobama. Međutim, samo govor upućen djeci karakterizira pretjerana artikulacija samoglasnika, što sugerira da govornici fleksibilno prilagođavaju svoje govorne obrasce potrebama publike. Slične promjene, u vezi s pretjeranom artikulacijom određenih govornih segmenata, zabilježene su u govoru upućenom starijim slušateljima i u kontekstu govora upućenog osobama koje uče strani jezik.

4.1. Umjetnost glasa

Umjetnost glasa nudi uvid u neke od najekstremnijih primjera voljnih promjena glasa, pokazujući fleksibilnost ljudskih glasovnih signala. Imitatori su sposobni proizvoditi glasovne signale koji zvuče uvjerljivo poput druge (poznate) osobe, dok drugi glasovni umjetnici redovito prelaze granice dobi, naglasaka i/ili spola tijekom svog glasovnog rada: značajno je da lik Barta Simpsona, desetogodišnjeg dječaka, već desetljećima glumi ženska glasovna umjetnica Nancy Cartwright. Ljudi koji se bave beatboxanjem idu korak dalje, jer izvođači proizvode zvukove svojim glasom koji perceptivno ne nalikuju ljudskim glasovima, već više nalikuju glazbenim instrumentima ili elektronički manipuliranim zvukovima. Imitacije glasova, međutim, nisu ograničene na stručne skupine: u svakodnevnoj komunikaciji govornici će voljno imitirati ili proizvesti karikiranu verziju glasa druge osobe kako bi obilježili preneseni govor u razgovoru. Priroda i opseg tih promjena ovisit će o specifičnim karakteristikama ciljanog govornika koje imitator želi prenijeti. Drugi upečatljiv primjer voljne promjene glasa je prikrivanje glasa: glasovi se mogu prikrivati na bilo koji broj načina, kroz imitaciju naglasaka i promjene u govornom stilu. Konačno, pjevani glas pokazuje razlike u odnosu na govorni glas, osoba kad pjeva prilagođava prirodni ritam govora i intonaciju kako bi se uskladila s unaprijed definiranim glazbenim ritmom i melodijom. Naši glasovi mijenjaju se na načine nad kojima imamo malo ili nimalo voljne kontrole. Takve promjene događaju se na različitim vremenskim

ljestvicama: dok emocionalna iskustva mogu utjecati na zvuk glasa iz trenutka u trenutak, naši glasovi mijenjaju se tijekom našeg života kao rezultat razvojnih promjena i starenja. Glasovi djece, na primjer, prolaze kroz značajne promjene tijekom puberteta, kada se veličina i debljina glasnica povećavaju. Te su promjene posebno izražene kod muškaraca, što dovodi do karakterističnog spolnog dimorfizma⁴ u visini ljudskog glasa. Daljnje promjene događaju se u glasovima starijih osoba, brzina govora postaje sporija, a postoje naznake da ukupna kvaliteta glasa opada zbog starenja glasnica. Koliko se brzo i dramatično glas mijenja ovisi o općem zdravlju i kondiciji, kao i dugotrajnim navikama poput pušenja ili zanimanja kojim se osoba bavi (Lavan, Burton, Scott i McGettigan, 2018: 90-102).

Slika 1. Voice actor Nancy Cartwright u muškoj vokalnoj ulozi Bart Simpsona

<https://images.app.goo.gl/jxKx9TTrNuEuToH29>

⁴ Dimorfizam je pojava postojanja dvije različite forme unutar iste vrste, obično u kontekstu spolnih razlika u izgledu ili veličini.

4.2. Glasovna manipulacija

Manipulacija čovjekovog glasa predstavlja važnu temu istraživanja u psihologiji, s posebnim naglaskom na razumijevanje kako promjene u akustičnim karakteristikama utječu na percepciju, emocije i socijalne interakcije. Neka od provedenih istraživanja pokazuju koliko suptilne promjene u glasu mogu oblikovati našu komunikaciju i način na koji nas drugi doživljavaju. Feinberg i suradnici (2005) istraživali su kako manipulacije osnovnim frekvencijama i formantnim frekvencijama⁵ utječu na percepciju muških glasova. Njihovi rezultati pokazali su da niži osnovni tonovi i specifične promjene u formantnim frekvencijama značajno povećavaju privlačnost muških glasova (Feinberg et al., 2005: 561-568). Slično istraživanje Feinberga i suradnika (2008) pokazalo je da visina glasa koja odgovara prosječnim vrijednostima u populaciji i veći stupanj feminiteta značajno povećavaju privlačnost ženskih glasova (Feinberg et al., 2008: 615-623). Farley, Hughes i LaFayette (2013) istraživali su razlike u glasu kada se obraćamo simpatiji u usporedbi s prijateljima. Rezultati su pokazali da ljudi nesvjesno ili svjesno mijenjaju svoj glas kako bi prenijeli specifične emocionalne signale, pri čemu su vokalni uzorci različiti kada se obraćamo nekome tko nam se sviđa u usporedbi s prijateljima (Farley, Hughes & LaFayette, 2013: 123-138). Hughes, Farley i Rhodes (2010) također su pokazali da ljudi mijenjaju svoje vokalne karakteristike kada razgovaraju s fizički privlačnim osobama. Njihovo istraživanje pokazalo je da promjene u visini tona i brzini govora mogu biti odgovor na fizičku privlačnost sugovornika, pri čemu su ovi vokalni signali često nesvjesni (Hughes, Farley & Rhodes, 2010: 155-167).

Dodatno istraživanje koje je provelo manipulacije emocionalnim tonovima glasa pokazalo je da promjene u glasu mogu utjecati na emocionalno stanje govornika. Aucouturier i suradnici (2016) koristili su digitalnu platformu za tajnu manipulaciju emocionalnog tona glasova sudionika tijekom govora. Rezultati su pokazali da su sudionici nesvjesno usklađivali svoje emocionalno stanje s manipuliranim tonom glasa, što ukazuje na to da ljudi ne prate stalno svoje emocionalne signale u glasu. Ova studija pruža prvi dokaz o perifernim povratnim efektima na emocionalno iskustvo u slušnom domenu.

⁵ *Formantne frekvencije su specifične frekvencije pojačanja u zvučnom spektru koje određuju karakteristični zvuk ili tember glasa.*

Istraživanje pokazuje da ljudi mogu mijenjati svoje glasovne intonacije kako bi prenijeli različite emocionalne, karakterne i situacijske slike. U jednoj od studija, kao uzorak bilo je uključeno 40 sudionika (20 muškaraca i 20 žena) koji su namjerno mijenjali zvuk svojih glasova kako bi dočarali atraktivnost, samopouzdanje, dominaciju i inteligenciju. Neovisni ocjenjivači su ocijenili te promjene. Ženski manipulirani glasovi ocijenjeni su atraktivnijima, dok su muškarci zvučali samopouzdanije. Oba spola mogla su zvučati inteligentnije, a žene jednako dominantno kao i muškarci (Hughes, Mogilski, Harrison, 2014: 1-2). Manipulacija glasom igra važnu ulogu u oglašavanju osobina povezanih s odabirom partnera, što je već na osnovu nekih od istraživanja spomenuto u ovome rada. Muškarci koji su produbljavali glasove tijekom razgovora s nepoznatim ženama bili su uspješniji u dogovaranju sastanaka. Oba spola usporavala su govor i snižavala ton kada su pokušavali zvučati seksualno privlačniji. Manipulacija glasom koristi se kao pokazatelj fizičkih atributa važnih za odabir partnera. Zvuk glasa može signalizirati dob, visinu, težinu i fizičku snagu, te je povezan s bilateralnom simetrijom i hormonalnim statusom (Hughes, Mogilski, Harrison, 2014: 2-9). Manipulacija glasa može imati značajne implikacije na socijalne interakcije i percepciju govornika. Atraktivne glasovne karakteristike često su povezane s pozitivnim socijalnim atributima kao što su ljubaznost, povjerenje i kompetentnost. Ovo je poznato kao "halo efekt", gdje se pozitivne karakteristike jednog aspekta osobe generaliziraju na druge aspekte. Vokalna manipulacija je složen i višeslojan fenomen koji uključuje biološke, socijalne i kulturne faktore. Istraživanja pokazuju da sposobnost manipulacije glasom i percepcija tih manipulacija mogu imati značajne posljedice na društveni i profesionalni uspjeh pojedinaca (Pisanski i Feinberg, 2018: 609-614).

5. Uloga glasa u prenošenju emocija

Rainer Banse i Klaus Scherer (1996) analiziraju akustičke profile glasa u izražavanju emocija, koristeći empirijske podatke kako bi identificirali specifične obrasce zvuka povezane s različitim emocionalnim stanjima. Istraživanje akustičkih profila u izražavanju emocija kroz glas predstavlja značajan doprinos razumijevanju načina na koji ljudi komuniciraju emocionalna stanja putem vokalnih signala. Akustička analiza govora omogućuje identifikaciju specifičnih karakteristika koje variraju ovisno o emocijama koje se izražavaju. Prema Banseu i Schereru (1996), osnovni akustički parametri uključuju frekvenciju glasa (F0), intenzitet, tempo govora, trajanje glasovnih segmenata, spektralne karakteristike i ritmičke obrasce. Ovi parametri čine temelj za prepoznavanje emocija kao što su sreća, tuga, ljutnja, strah i neutralna stanja. Studija obuhvaća nekoliko metodoloških pristupa, uključujući prirodno izražavanje emocija, inducirane emocije i simulaciju emocionalnih stanja kod govornika. U istraživanju su korišteni uzorci govora u kojima su ispitanici izražavali različite emocije. Ispitanici su bili zamoljeni da izgovore određene rečenice, pri čemu su mijenjali emocionalno stanje od sreće do tuge, ljutnje, straha i neutralnosti. Akustički parametri su zatim analizirani korištenjem naprednih tehnika obrade signala kako bi se identificirale specifične karakteristike svakog emocionalnog stanja. Rezultati su pokazali da svaka emocija ima jedinstveni akustički profil. Studija također razmatra kako različiti akustički parametri mogu međusobno djelovati kako bi prenijeli specifične emocije. Na primjer, kombinacija visoke frekvencije i brzog tempa često se povezuje s pozitivnim emocijama, dok niska frekvencija i spori tempo signaliziraju negativne emocije. Sreća se očituje kroz povišene frekvencije glasa i značajnu varijabilnost u intonaciji. Govornici koji izražavaju sreću često koriste veći raspon frekvencija i energičnije govore. Ovi parametri omogućuju slušateljima da intuitivno prepoznaju pozitivna emocionalna stanja. S druge strane, tuga karakterizira se nižim frekvencijama glasa i smanjenom varijabilnošću. Tempo govora je sporiji, a intenzitet je općenito niži. Ljutnja se izražava kroz visoke frekvencije i visok intenzitet glasa. Govor je često brz i naglašava se određena agresivnost kroz nagle promjene u frekvenciji i intenzitetu. Strah se manifestira kroz povišene frekvencije, ali s nižim intenzitetom u usporedbi s ljutnjom. Tempo govora je obično ubrzan, a glas može zvučati drhtavo (Banse, Scherer, 1996: 614-636).

Percepcija emocija putem vizualnog i auditivnog kanala, kao što su istražile autorice Rezić i Bonetti (2021), od izuzetne je važnosti za razumijevanje ljudske komunikacije i socijalne interakcije. Emocije se definiraju kao kompleksna neurobiološka stanja koja su potaknuta situacijama povezanim s ljudskim trenutnim ili mogućim potrebama, te one motiviraju i koordiniraju kognicije i ponašanja potrebna za ispunjavanje tih potreba.

Facijalna percepcija emocija izuzetno je efikasna, a istraživanja pokazuju da se emocije vrlo precizno prepoznaju putem facijalnih ekspresija. Vizualni znakovi tijekom percepcije emocija su jasniji i procjenjivači na osnovi njih uspješnije percipiraju različite emocije. Glavni vizualni znakovi za percepciju facijalnih ekspresija nalaze se oko područja očiju i usta. Strah, ljutnja i tuga najbolje se percipiraju preko očiju, dok se sreća i gađenje prepoznaju kroz usta. Iznenadenje se jednako percipira očima i ustima. U većini istraživanja, kada se procjenjivačima postavi zadatak da prepoznaju različito predstavljene emocije – bilo auditivno ili vizualno – pokazalo se da su bolji rezultati u vizualnom prikazu emocija nego u auditivnom. Facijalne ekspresije emocija igraju glavnu ulogu u ljudskoj komunikaciji. Tijekom izražavanja emocija, facijalni mišići se kontrahiraju i dolazi do vidljivih promjena na licu, uključujući promjene u borama, obliku i poziciji obrva, očiju, kapaka, nosnica, usana, obraza i brade. Ove promjene mogu biti pod svjesnom kontrolom, ali često su nevoljne i odražavaju stvarno emocionalno stanje osobe. Što se tiče vokalne ekspresije emocija, ljudski glas ima nekoliko već spomenutih ključnih karakteristika koje se mijenjaju ovisno o emocionalnom stanju. Te karakteristike uključuju visinu, boju, glasnoću i ton glasa. Ljudi izražavaju svoje emocije kroz varijacije ovih vokalnih karakteristika tijekom govora. Na primjer, emocije poput ljutnje, straha ili sreće aktiviraju simpatički živčani sustav, što rezultira povećanjem otkucaja srca, krvnog tlaka, suhoćom usta i ponekad tremorom mišića. Ove fiziološke promjene utječu na govor, koji postaje glasniji i brži. S druge strane, tuga aktivira parasimpatički živčani sustav, što dovodi do usporavanja otkucaja srca i krvnog tlaka, povećane salivacije, a govor postaje sporiji i niži. Prema istraživanjima, odrasle osobe mogu pouzdano prepoznati emocionalno stanje govornika samo na temelju auditivnih informacija. Međutim, prepoznavanje emocija putem auditivnog kanala nije uvijek precizno kao putem vizualnog kanala. Na primjer, emocije poput ljutnje i tuge su bolje prepoznatljive auditivno, dok su sreća i strah manje prepoznatljivi. Razlog tome može biti sličnost fizioloških i akustičkih karakteristika nekih emocija, zbog čega se ljudi često oslanjaju na kontekst i dodatne modalitete kako bi točno prepoznali emocionalna stanja. Rezultati istraživanja Rezić i Bonetti (2021) pokazuju da postoji statistički značajna razlika u percepciji emocija putem auditivnog, vizualnog i audio-vizualnog kanala. Istraživanje je

provedeno na uzorku od 45 procjenjivača u dobi od 22 do 31 godine, koji su putem platforme ZOOM slušali prvo audio, zatim gledali video i na kraju audio-vizualne snimke emocija koje su izvodili studenti glume. Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike u percepciji emocija putem različitih kanala, ali ne i između spolova. Detaljnije, emocije ljutnje su najbolje prepoznate putem auditivnog kanala, dok su sreća, tuga i strah bili manje prepoznatljivi. Vizualni kanal pokazao se dominantnijim u prepoznavanju emocija, s točnošću prepoznavanja facijalnih ekspresija od 75%. U kombinaciji audio-vizualnog kanala, procjenjivači su postigli najbolje rezultate, jer kombinacija vizualnih i auditivnih informacija pruža potpuniju sliku emocionalnog stanja. Što se tiče spolnih razlika u percepciji emocija, rezultati istraživanja pokazuju da nema statistički značajnih razlika između muškaraca i žena. Žene su nešto bolje prepoznale emocije sreće, tuge i ljutnje putem auditivnog kanala, dok su muškarci bili bolji u prepoznavanju straha (Rezić, Bonetti, 2021: 51-56).

Klaus R. Scherer istražuje efekte emocija na glas i govor te predlaže korištenje Brunswikova modela⁶ za istraživanje vokalne komunikacije emocija, što omogućava modeliranje procesa kodiranja, prijenosa i dekodiranja emocionalnih poruka. Eksperimentalna manipulacija emocionalnog stanja omogućava kontrolirane varijacije glasa i govora, ali postoje izazovi u ispitivanju individualnih razlika među govornicima. Povijest emocionalnih izraza u govoru seže do ranih grčkih i rimskih priručnika o retorici, a suvremena istraživanja započela su početkom 20. stoljeća. Dekodiranje emocionalnih poruka uključuje prepoznavanje stavova i emocija govornika temeljem unutarnjih reprezentacija emocionalnog govora. Različite metode za dobivanje uzoraka vokalne ekspresije emocija imaju prednosti i nedostatke. Prirodna vokalna ekspresija koristi stvarne emocionalne situacije, inducirane emocije eksperimentalno izazivaju specifična stanja, dok simulirana ekspresija uključuje glumce koji stvaraju emocionalne izraze na temelju scenarija. Sva tri pristupa zajedno pružaju najbolju strategiju za istraživanje. Studije dekodiranja istražuju sposobnost slušatelja da prepoznaju emocije iz neutralnih uzoraka govora, pokazujući visoku točnost prepoznavanja. Scherer naglašava važnost istraživanja prijenosa emocionalnih signala od govornika do slušatelja, jer čimbenici poput udaljenosti i buke mogu utjecati na prijenos signala i učiniti ga manje reprezentativnim za izvorne karakteristike. Također ističe potrebu za proučavanjem percepcije i pohranjivanja emocionalnih signala u pamćenju slušatelja (Scherer, 2003: 227-256).

⁶ Brunswikov model je teorijski okvir koji opisuje način na koji ljudi percipiraju i donose odluke na temelju nesigurnih i nejasnih informacija iz okoline.

Teorija o percepciji govora i vokalnoj ekspresiji emocija temelji se na istraživanju koje se bavi načinom na koji ljudski glas prenosi emocionalne informacije te kako te informacije utječu na brzinu i točnost obrade jezičnih elemenata kod slušatelja. Ova teorija polazi od pretpostavke da ton glasa, kao ključni element vokalne ekspresije, igra značajnu ulogu u oblikovanju slušateljeve percepcije govora, posebice kada je riječ o emocionalno obojenim riječima. Kroz istraživanje koje uključuje dva eksperimenta, autori Werum i suradnici (2001) istražuju kako različiti emocionalni tonovi glasa utječu na prepoznavanje riječi koje su kongruentne ili nekongruentne s emocionalnim tonom. Prvi eksperiment, u kojem su tonovi glasa bili nasumično raspoređeni, nije pokazao značajne učinke kongruencije između tona glasa i značenja riječi, što sugerira da u odsustvu jasnog očekivanja, emocionalni ton glasa ne utječe značajno na percepciju govora. Suprotno tome, drugi eksperiment, u kojem su tonovi glasa bili prezentirani u blokovima, pokazao je da postoji značajan učinak kongruencije – slušatelji su brže prepoznavali riječi kada su ton glasa i značenje riječi bili usklađeni. Emocionalna konotacija riječi i ton glasa djeluju sinergijski, gdje emocionalno usklađeni ton glasa može ubrzati proces prepoznavanja riječi, dok nekongruencija može rezultirati sporijom obradom. Ovi rezultati podržavaju ideju da su emocionalne informacije integralni dio perceptivnog procesa, posebno u kontekstu govorne percepcije. Autori također pišu i o ulozi pozadinske glazbe kao sredstva za indukciju emocionalnih stanja koja potom utječu na percepciju govora. Glazba, koja se koristi za izazivanje specifičnih emocionalnih stanja, može djelovati kao priming faktor⁷ koji oblikuje način na koji ispitanici percipiraju i interpretiraju govorne informacije. Na primjer, pozadinska glazba koja izaziva tugu može povećati vjerojatnost da će dvosmislene riječi biti interpretirane u negativnom smislu, čime se potvrđuje utjecaj afektivnog stanja na percepciju. Teorija primarne afekcije sugerira da se emocionalne informacije procesuiraju vrlo rano u perceptivnom procesu, čak i prije nego što postanu svjesno percipirane. U tom kontekstu, ton glasa može djelovati kao emocionalni priming, utječući na brzinu i učinkovitost prepoznavanja riječi, pri čemu emocionalna kongruencija pojačava perceptivne procese, dok nekongruencija može izazvati određenu konfuziju ili usporiti proces obrade. Ova teorija implicira da emocionalni ton glasa, kao sastavni dio govorne komunikacije, igra ključnu ulogu u perceptivnim i kognitivnim procesima, posebice u situacijama kada je slušatelju jasno koje emocije treba očekivati. Kada postoji jasno emocionalno očekivanje, perceptivni procesi su poboljšani, a prepoznavanje riječi je brže i preciznije (Wurm i sur., 2001: 831-852).

⁷ *Priming je psihološki fenomen u kojem prethodni podražaji utječu na reakciju na kasnije podražaje, često nesvjesno.*

5.1. Glas i pozadinska glazba

Korištenje pozadinske glazbe u audio produkciji, osobito kod *voiceovera*, nije samo tehničko pitanje, već i pitanje psihološkog utjecaja na slušatelje. Glazba ima snažnu moć izazivanja emocija, a kad se ispravno koristi, može značajno poboljšati narativnu strukturu i emocionalni ton samog *voiceovera*. Ovaj aspekt postaje posebno važan kada se radi o sadržajima koji imaju za cilj prenijeti specifične emocije ili potaknuti određene psihološke reakcije. Prilikom odabira pozadinske glazbe, važno je razumjeti psihološke efekte koje određeni glazbeni elementi mogu imati. Na primjer, ritam, tempo i tonalitet glazbe mogu utjecati na raspoloženje slušatelja, stvarajući osjećaj smirenosti, napetosti, uzbuđenja ili tuge, ovisno o odabiru. U kontekstu *voiceovera*, glazba treba biti u skladu s emocionalnim tonom govora kako bi pojačala poruku koju želi prenijeti, a ne da je potisne ili zasjeni. Instrumentalna glazba često je preferirana u ovakvim situacijama jer omogućava fokus na riječi, dok suptilno podržava emocionalni tok naracije. Međutim, ključna je i konzistencija u korištenju glazbe – nagle promjene u glasnoći ili ritmu mogu izazvati neugodnost kod slušatelja i umanjiti učinkovitost poruke. U tom kontekstu, "*ducking*"⁸ tehnika može biti korisna jer omogućuje prilagodbu glasnoće glazbe u odnosu na govor, osiguravajući da naracija uvijek bude u prvom planu, a glazba ostane podrška. No, psihološki učinak glazbe nadilazi samo tehničku razinu. Različiti glazbeni stilovi mogu biti povezani s različitim kulturnim i socijalnim značenjima, što dodatno komplicira proces odabira prave pozadine. Primjerice, klasična glazba može prenijeti osjećaj sofisticiranosti i elegancije, dok elektronička glazba može signalizirati modernost i energičnost. Ovdje je važno uzeti u obzir ciljnu publiku i njihov kulturni kontekst kako bi se postigao maksimalni psihološki učinak. Također, valja napomenuti da loše odabrana glazba može imati suprotan učinak – umjesto da podrži poruku, može izazvati iritaciju ili dosadu kod slušatelja, što može dovesti do gubitka njihove pažnje. Zbog toga je preporučljivo testirati različite glazbene opcije i prilagoditi ih specifičnom sadržaju i publici. Uspjeh audio produkcije ovisi o sposobnosti stvaratelja da uskladi tehničke aspekte produkcije s psihološkim učincima glazbe na publiku. Kombinacija umjetničke vizije, razumijevanja psihologije slušatelja i tehničke preciznosti ključna je za stvaranje sadržaja koji ne samo da prenosi poruku, već i emotivno angažira slušatelje. Profesionalna audio produkcija može pomoći u postizanju ovog delikatnog balansa, osiguravajući da svaki element produkcije radi zajedno kako bi stvorio koherentno i emocionalno snažno iskustvo za publiku (Makokha, 2021).

⁸ *Ducking* je audio tehnika u kojoj se smanjuje glasnoća jedne zvučne trake kada se druga traka aktivira.

6. Metodologija istraživanja

Ovaj dio rada prikazuje metodologiju koja je korištena u istraživanju orijentiranom na testiranje utjecaja različitih interpretacija glasa na percepciju emocija kod sudionika iz dvije različite generacije: Milenijalaca i Generacije Z. Ovo istraživanje temelji se na pretpostavci da različite vokalne interpretacije istog teksta i glasa – mogu izazvati različite emocionalne reakcije kod slušatelja. Temeljna namjera ovog rada, pružiti je sveobuhvatan uvid u način na koji intonacija, ritam, tonalitet, tempo kao i ostali paralingvistički elementi glasa mogu utjecati na emocionalnu percepciju kod slušatelja. Za ovu vrstu istraživanja korištena je kvalitativna metoda pomoću koje se nastoji dubinski analizirati i razumjeti fenomen koji se proučava. Takav pristup ovakvoj vrsti istraživanja omogućava dublje analiziranje i istraživanje subjektivnih iskustava sudionika kroz polustrukturirane intervju.

Analiza također pruža kontekstualne i deskriptivne podatke koji obogaćuju razumijevanje kvantitativnih rezultata i omogućuju dublji ulazak u nijanse emocionalnih reakcija sudionika. Ovaj dio metodologije usmjeren je na razumijevanje individualnih doživljaja, emocionalnih asocijacija i percepcije glasa. S obzirom na obrađene teorijske temelje koji naglašavaju važnost glasa kao sredstva za prenošenje emocija, metodologija istraživanja osmišljena je kako bi se istražili upravo oni aspekti glasa koji najviše utječu na emocionalnu percepciju. Osim toga, istraživanje se usredotočuje na razlike između generacija, što omogućava analizu kako društvene i kulturne promjene mogu oblikovati način na koji različite generacije doživljavaju i reagiraju na iste vokalne podražaje.

6.1. Cilj istraživanja

Ovo istraživanje za cilj ima ispitati kako različite glasovne interpretacije utječu na percepciju slušatelja i njegove emocionalne reakcije. Provedbom fokus grupa, istraživanje proučava i analizira emocionalni doživljaj svakog od sudionika na temelju kraćeg teksta, vokalno interpretiranog na tri različita načina. Poseban naglasak stavlja se na razumijevanje paralingvističkih glasovnih elemenata (intonacija, boja glasa, tempo...) i njihovu emocionalnu percepciju među pripadnicima dviju dobnno različitih generacija. Temeljem ovog istraživanja, ovaj rad nastoji potvrditi sljedeće hipoteze:

H1 - Postoji razlika u emocionalnoj reakciji i percepciji glasa između milenijalaca i pripadnika generacije Z, pri čemu milenijalci pokazuju izraženiju sklonost refleksiji i kritičkom vrednovanju glasa.

H2 - Sudionici će doživjeti snažnije emocionalne reakcije, poput tuge ili empatije, kada slušaju glas s nižom frekvencijom i sporijim tempom, koji prenosi tugaljiv ton.

6.2. Sudionici istraživanja

U ovom istraživanju sudjelovalo je ukupno 20 ispitanika, podijeljenih u dvije fokusne grupe koje su činili pripadnici Milenijalaca i Generacije Z. Svaka grupa brojala je po 10 sudionika, pri čemu su u jednoj grupi bili Milenijalci, rođeni između 1980. i 1996. godine, dok su drugu grupu činili pripadnici Generacije Z, rođeni između 1997. i 2012. godine.

- Milenijalci su generacija koja je odrasla u razdoblju kada su digitalne tehnologije počele značajno utjecati na svakodnevni život, ali još uvijek pamte vrijeme prije potpune digitalizacije. Ova generacija nosi sa sobom bogatstvo iskustava iz oba svijeta – i onog analognog i digitalnog – što ih čini posebno zanimljivima u kontekstu istraživanja načina na koji reagiraju na različite vokalne interpretacije.
- Generacija Z je prva generacija koja je odrastala uz internet i digitalne tehnologije od najranije dobi. Njihova percepcija svijeta, uključujući način na koji doživljavaju glasovne interpretacije, oblikovana je stalnom prisutnošću tehnologije i društvenih mreža, što može rezultirati drugačijim emocionalnim reakcijama u usporedbi s Milenijalcima.

Fokus grupa omogućila je da se unutar svake generacije stvori dinamična rasprava o doživljajima i percepcijama vokalnih interpretacija. Fokus grupe su izuzetno korisne jer potiču sudionike na međusobnu razmjenu mišljenja, što često dovodi do dubljih uvida nego što bi se dobilo individualnim ispitivanjem. Ovakva vrsta grupne interakcije omogućila je istraživaču da bolje razumije ne samo individualne reakcije, nego i način na koji pripadnici svake generacije zajedno doživljavaju i interpretiraju vokalne podražaje. Kada uspoređujemo ove dvije generacije, postaje jasno da njihova različita iskustva i okruženja igraju ključnu ulogu u njihovim reakcijama. Milenijalci, s jedne strane, mogu pokazivati veći stupanj refleksije i kritičkog vrednovanja glasa, možda zato što su odrasli u vrijeme kad je autentičnost komunikacije bila izuzetno važna. Generacija Z, s druge strane, može se usredotočiti na trenutni dojam i brzinu reakcije, što je u skladu s njihovim odrastanjem u doba instant komunikacije. Ova usporedba pruža jedinstven uvid u to kako različite generacije doživljavaju isti glasovni sadržaj, otvarajući mogućnosti za šire razumijevanje generacijskih razlika u percepciji i emocionalnoj reakciji na vokalne interpretacije.

6.3. *Proizvodnja audio sadržaja*

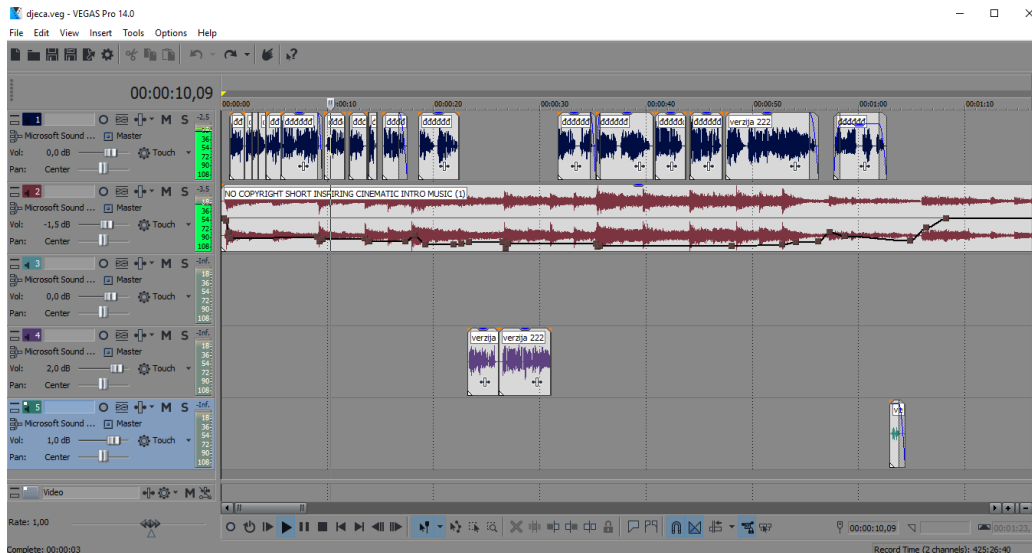
U tonskom studiju Sveučilišta Sjever realizirana je produkcija tri različite verzije audio materijala temeljenog na tekstu autora Siniše Glavaševića. Sve tri verzije interpretirao je isti muški glas, a iako se tekstualni sadržaj nije mijenjao, svaka od njih donosi jedinstven slušateljski doživljaj, kreiran isključivo promjenom govornog izraza i dodavanjem pozadinske glazbe.

Prva verzija snimke odlikuje se dinamičnim i energičnim ritmom, u kombinaciji s komercijalnim stilom interpretacije. Govornik koristi brži tempo, a njegov ton zrači entuzijazmom i optimizmom. U pozadini se čuje živahna i vesela glazba, koja dodatno pojačava osjećaj radosti i vedrine. Ova verzija osmišljena je tako da kod slušatelja izazove osjećaj sreće i pozitivnosti, a glasovna izvedba i glazba zajedno stvaraju atmosferu koja je idealna za angažiranje publike i održavanje njihove pažnje u kontekstu opuštanja ili zabave.

Druga verzija donosi potpuno drugačiju emociju. Ovdje se govornik poigrava s naglascima i ritmom, stvarajući atmosferu koja je napeta i pomalo zagonetna. Svaka riječ je jasno i pažljivo naglašena, čime se gradi osjećaj misterije. Pozadinska glazba duboko podcrtava emocionalni ton teksta, dodajući slojeve značenja i omogućujući slušatelju da se još više udubi u narativ. Ova interpretacija stvara dojmljiv, gotovo hipnotički doživljaj, koji slušatelja vodi kroz emotivne vrhunce i padove, izazivajući refleksiju i intenzivniju povezanost s pričom.

Treća verzija izražava melankoličan ton kroz govornikov suzdržan i monotoniji pristup. Ritam je sporiji, a ton glasa ravnomjeran, gotovo bez varijacija, što doprinosi stvaranju mirne, gotovo introspektivne atmosfere. Pozadinska glazba prati ovaj emotivni ton, laganim ritmom i diskretnom prisutnošću koja ne dominira nad glasom, već ga suptilno podržava. Ova verzija poziva slušatelja na unutarne promišljanje, stvarajući osjećaj nostalgije ili smirenosti, što je idealno za trenutke kada je potrebna kontemplacija ili opuštanje.

U procesu obrade korišten je program Sony Vegas Pro, pri čemu je poseban naglasak stavljen na očuvanje izvornosti govornikovog glasa. Na sirovi glas primijenjeno je samo kompresiranje, kako bi se osigurala ujednačena glasnoća i jasnoća bez izmjene prirodnih karakteristika govora. Sva dinamika, tonalitet i ritmičke promjene proizlaze iz govornikove vještine, čime se postiže autentičnost i emotivna iskrenost u svakoj verziji snimke. Pozadinska glazba pažljivo je odabrana i integrirana u svaku verziju, kako bi dodatno naglasila emocionalni učinak i osigurala koheziju između glasa i zvuka.

Slika 2. Schreenshot programa za audio montažu Sony Vegas Pro 14.0

Za potrebe ovog istraživačkog eksperimenta, odabran je tekst Siniše Glavaševića, iznimno emotivan ulomak koji duboko rezonira s univerzalnim temama roditeljstva, nevinosti djetinjstva i potrebe za zaštitom dječje mašte. Glavašević, poznat po svojoj sposobnosti da kroz jednostavne riječi izrazi složene emocije, u ovom tekstu potiče na promišljanje o odgovornosti odraslih prema najmlađima i poziva na očuvanje njihove nevinosti u surovom svijetu. Odlomak iz Glavaševićeva teksta odabran je kao idealan materijal za eksperiment s fokus grupama zbog svoje univerzalne poruke i emotivnog naboja. Ovaj tekst omogućuje da se kroz tri različite verzije snimke istraži kako varijacije u glasovnoj interpretaciji i pozadinskoj glazbi mogu utjecati na percepciju slušatelja. Time se istražuju efekti različitih interpretacijskih pristupa na doživljaj slušatelja, uz istovremeno podsjećanje na važnost i moć riječi u oblikovanju naših stavova i osjećaja.

„Ako imate djecu, pogledajte ponekad u plavi satenski svod pa ako među zvjezdastim krijesnicama spazite makar jednu kojoj biste željeli biti bliže, sjetite se djece, jer čak ako vi u tome i ne uspijete, umjesto vas sve će to učiniti vaša djeca. Odgovorite na sva njihova pitanja, nađite vremena za njih, pa makar poslije morali čitati i stare novine, poljubite njihove dobre djetinje snove, učinite da njihove čudesno blistave oči vide samo dobra svitanja, vedre dane i velike zvijezde. Ne dopustite da njihovu maštu satre zlo. Zaustavite svijet, zaustavite vrijeme ako ne stignete dati djeci sve što im treba da odrastu u čistoj ljepoti, jer za ono što se sada događa nisu kriva djeca“ (Glavašević, 1992: 28).

6.4. Postupak provođenja fokus grupa

U svrhu istraživanja emocionalnog utjecaja različitih glasovnih verzija audio materijala, provedene su fokus grupe, pri čemu je svaka grupa slušala, već spomenute tri različite interpretacije istog teksta. Nakon što je predstavljena svaka verzija, sudionici su bili uključeni u polustrukturirani intervju osmišljen kako bi istražio njihove emocionalne i fizičke reakcije na slušani materijal. Poseban naglasak stavljen je na analizu prvih impresija i dubinskih osjećaja koje je izvedba izazvala, kao i na specifične elemente glasa koji su možda potaknuli snažne emocionalne odgovore. Kroz diskusiju, sudionici su također imali priliku razmotriti kako je kombinacija glasa i pozadinske glazbe oblikovala atmosferu i utjecala na njihovo razumijevanje teksta. Istraženo je na koji način paralingvistički elementi poput intonacije, boje glasa i tempa doprinose općem dojmu i kako su sudionici percipirali ulogu glazbe u kreiranju emotivnog konteksta. Ovaj proces, koji se temelji na reflektivnom dijalogu, omogućit će prikupljanje preciznih podataka o tome kako različite glasovne interpretacije mogu utjecati na percepciju i emocionalno stanje slušatelja. Rezultati će pružiti uvid u načine na koje audio materijali mogu suptilno komunicirati emocije i stvoriti raznolike slušateljske doživljaje, oslanjajući se na složene interakcije između glasa, ritma i glazbe.

Istraživačka pitanja za vođenje polustrukturiranog intervjua s fokus grupama:

1. Kako biste opisali svoju prvu emocionalnu reakciju na ovaj audiozapis?
2. Je li vam glas govornika izazvao neku fizičku reakciju, poput ubrzanog disanja ili ste možda osjetili neke trnce?
3. Je li neki aspekt glasa izazvao posebno jaku emocionalnu reakciju? Koji?
4. Koje paralingvističke elemente glasa (intonacija, boja glasa, tempo) smatrate najutjecajnijima na vaše emocionalno stanje?
5. Koji su vam se dijelovi govora najviše istaknuli i zašto?
6. U kojoj mjeri smatrate da je pozadinska glazba doprinijela razumijevanju emocionalne poruke govornika?
7. Kako biste opisali atmosferu koju je stvorila kombinacija glasa i pozadinske glazbe?

6.5. Prikaz rezultata fokus grupe milenijalaca

Tablica 1. prikaz odgovora sudionika M1

Sudionik	M1	Spol i dob	Ž/37
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Razigrano i zanimljivo“.		
2.	„Nije bilo fizičke reakcije, ali sam bila u nekoj vrsti iščekivanja“.		
3.	„Tempo je bio prebrz, ali sam glas je bio ugodan.“.		
4.	„Najutjecajniji element je bio tempo“.		
5.	„Fokusirala sam se na sadržaj jer me zanimalo što se 'prodaje'“.		
6.	„Glazba je upotpunila komercijalnu izvedbu“.		
7.	„Atmosfera je bila vesela i bezbrižna“.		

Tablica 2. prikaz odgovora sudionika M1

Sudionik	M1	Spol i dob	Ž/37
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„U početku mi je djelovalo edukativno“.		
2.	„Nisam imala pretjerane fizičke reakcije, osim osjećaja blagog straha“.		
3.	„Trajanje izgovorenih riječi kao npr: 'ljepota' koja je bila razvučena“.		
4.	„Dublji glas koji mi je bio privlačniji“.		
5.	„'Ljepota' način na koji je riječ izgovorena nije mi se svidio“.		
6.	„Glazba je bila ozbiljna i upotpunila je napetu situaciju“.		
7.	„Ne toliko dramatična atmosfera, ali sam vizualizirala negativan kraj“.		

Tablica 3. prikaz odgovora sudionika M1

Sudionik	M1	Spol i dob	Ž/37
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Dosadno i usiljeno“.		
2.	„Nije bilo fizičke reakcije“.		
3.	„Glas je djelovao odglumljeno i neautentično“.		
4.	„Tempo koji je bio monoton i spor, stvorio mi je negativan dojam“.		
5.	„Zbog cjelokupnog dosadnjikavog dojma nisam se fokusirala na sadržaj“.		
6.	„Glazba je bila umirujuća, ali spoj u konačnici monoton“.		
7.	„Uspavana i dosadna atmosfera“.		

Tablica 4. prikaz odgovora sudionika M2

Sudionik	M2	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećala sam se dobro, bilo je veselo“.		
2.	„Malo iritantno zbog dojma reklame, ali nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Smetala mi je intonacija zbog previše naglašavanja“.		
4.	„Boja glasa koja je bila odlična“.		
5.	„Djeca nisu kriva za ono što nam se događa – to mi se urezalo u pamćenje“.		
6.	„Glazba se dobro uklopila i doprinijela poruci“.		
7.	„Atmosfera je bila vesela“.		

Tablica 5. prikaz odgovora sudionika M2

Sudionik	M2	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Bilo mi je baš dobro, podsjećalo me na radio dramu“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija, ali slušanje me opuštalo“.		
3.	„Dublji glas i kompletan narativ bili su mi je daleko privlačnija u ovoj verziji“.		
4.	„Boja i dubina glasa najviše su utjecali na emocionalno stanje“.		
5.	„Kompletnost priče me držala zainteresiranom“.		
6.	„Glazba je pojačavala kompletni dojam od početka do kraja“.		
7.	„Intrigantna i tamna atmosfera“.		

Tablica 6. prikaz odgovora sudionika M2

Sudionik	M2	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Ugodno i umirujuće“.		
2.	„Nisam primijetila značajne fizičke reakcije iako mi je bilo ugodno“.		
3.	„Mekoća izgovora koja je ostavila blag dojam interpretacije“.		
4.	„Boja glasa i intonacija najviše su me zaintrigirali“.		
5.	„Sadržaj od samog početka do kraja koji otvara mnoga pitanja“.		
6.	„Odabir glazbe je odličan i odlično se uklapa uz glas govornika“.		
7.	„Intrigantna i sigurna atmosfera“.		

Tablica 7. prikaz odgovora sudionika M3

Sudionik	M3	Spol i dob	Ž/42
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam nelagodu“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Naglašena intonacija, pjevušeci stil i preglasan glas“.		
4.	„Tempo tokom cijele izvedbe koji je bio prebrz“.		
5.	„Ne mogu se sjetiti nijednog specifičnog dijela“.		
6.	„Glazba u pozadini nije ostavila poseban dojam“.		
7.	„Atmosfera je bila vesela, ali meni nelagodna“.		

Tablica 8. prikaz odgovora sudionika M3

Sudionik	M3	Spol i dob	Ž/42
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Ugodan osjećaj“.		
2.	„Priča mi je izmamila osmijeh na kraju jer mi je poruka bila lijepa“.		
3.	„Dublji glas bez pretjeranih intonacija djelovao je smirujuće“.		
4.	„Duboki ton glasa, bez drame osigurao je ugodan osjećaj“.		
5.	„Pozitivna poruka – posvetite se svojoj djeci, djeca nisu kriva“.		
6.	„Glazba je bila predramatična, kao da gledam horor film“.		
7.	„Ugodna atmosfera uz pregrubu pozadinsku glazbu“.		

Tablica 9. prikaz odgovora sudionika M3

Sudionik	M3	Spol i dob	Ž/42
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam nježnost“.		
2.	„Nije bilo fizičke reakcije, ali osjećaj nježnosti je bio prisutan“.		
3.	„Glas je bio mekan i nježan, što je djelovalo umirujuće“.		
4.	„Mekan ton i nježna intonacija najviše utjecali na moje emocionalno stanje“.		
5.	„Ne mogu ništa značajno izdvojiti jer je glas bio uspavljujući“.		
6.	„Glazba mi je potpuno odgovarala uz intonaciju govora“.		
7.	„Atmosfera je bila nježna, smirujuća“.		

Tablica 10. prikaz odgovora sudionika M4

Sudionik	M4	Spol i dob	Ž/38
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam sreću i vedrinu“.		
2.	„Nisam primijetila fizičke reakcije“.		
3.	„Dinamičan tempo“.		
4.	„Boja glasa i tempo bili su mi odlični“.		
5.	„Djeca i učestalo spominjanje njih mi se najviše istaknulo“.		
6.	„Glazba je odgovarala govoru“.		
7.	„Vedra i vesela atmosfera“.		

Tablica 11. prikaz odgovora sudionika M4

Sudionik	M4	Spol i dob	Ž/38
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Nije mi se svidjelo, izazvalo mi je nelagodu“.		
2.	„Naježila mi se koža, ali u negativnom smislu – osjećaj straha“.		
3.	„Ton i intonacija su mi bili neugodni, što je pojačalo osjećaj nelagode“.		
4.	„Boja glasa koja je bila duboka i ostavila je dojam nelagode“.		
5.	„Nije bilo dijelova koji su mi se posebno istaknuli“.		
6.	„Glazba nije pomogla, samo je dodatno pojačala osjećaj straha“.		
7.	„Atmosfera je bila neugodna i tjeskobna“.		

Tablica 12. prikaz odgovora sudionika M4

Sudionik	M4	Spol i dob	Ž/38
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećala sam se smireno“.		
2.	„Fizičkih reakcija nije bilo“.		
3.	„Glas je bio umirujuć, kao da se čita priča djeci“.		
4.	„Ton i tempo govora su bili ključni u stvaranju umirujuće atmosfere“.		
5.	„Ne mogu se sjetiti nekog posebnog dijela teksta“.		
6.	„Glazba je doprinijela umirujućem osjećaju“.		
7.	„Atmosfera je bila vrlo smirena i ugodna“.		

Tablica 13. prikaz odgovora sudionika M5

Sudionik	M5	Spol i dob	Ž/43
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Super osjećaj, kao da slušam reklamu za dječju igraonicu“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Izgovaranje rečenica, odnosno tempo koji je možda ipak bio prebrz“.		
4.	„Boja glasa - bila izuzetno lijepa, brzi tempo govora“.		
5.	„Djeca nisu kriva, to mi se najviše istaknulo“.		
6.	„Glazba se uklopila u ton reklame“.		
7.	„Razigrana atmosfera“.		

Tablica 14. prikaz odgovora sudionika M5

Sudionik	M5	Spol i dob	Ž/43
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam žalost“.		
2.	„Naježila sam se jer me podsjetilo na rat i djecu“.		
3.	„Ton glasa izazvao je tužne emocije“.		
4.	„Boja glasa, ton i emocija u glasu su najviše utjecali na moj osjećaj tuge“.		
5.	„Podsjetilo me na djecu i rat, posebno na gazu i ranjene“.		
6.	„Glazba je dodatno pojačala osjećaj tuge“.		
7.	„Atmosfera je bila tužna i teška“.		

Tablica 15. prikaz odgovora sudionika M5

Sudionik	M5	Spol i dob	Ž/43
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam umirujući osjećaj“.		
2.	„Nije bilo fizičke reakcije, ali osjećala sam smirenost“.		
3.	„Melankolična interpretacija potaknula me na razmišljanje o djeci“.		
4.	„Umirujući ton i način izražavanja su bili ključni u stvaranju“.		
5.	„Dio teksta koji govori o važnosti provođenju vremena s djecom“.		
6.	„Dobro usklađena pozadinska glazba, pojačala je smirujući ton“.		
7.	„Smirena i topla atmosfera“.		

Tablica 16. prikaz odgovora sudionika M6

Sudionik	M6	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam hiperaktivnost u kombinaciji s nelagodom“.		
2.	„Osim što je bilo iritantno, nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Intenzitet glasa je zaokupirao svu moju pažnju i sve drugo zasjenio“.		
4.	„Tempo glas je bio prebrz i preglasan“.		
5.	„Bilo je nešto vezano za djecu, ali zbog glasnoće nisam mogla pratiti“.		
6.	„Zbog brzine govora nisam čula glazbu“.		
7.	„Atmosfera je bila prebučna, hiperaktivna i dinamična“.		

Tablica 17. prikaz odgovora sudionika M6

Sudionik	M6	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Bilo je emotivnije od prve“.		
2.	„Nije bilo fizičke reakcije, ali sam osjećala blagi strah i napetost“.		
3.	„Kraj je bio predramatičan, gotovo dramski“.		
4.	„Naglašavanje riječi, boja glasa“.		
5.	„Poruka je bila jasnija, iako je kraj bio prenaplašen“.		
6.	„Pozadinska glazba je pratila dramski govor i dodatno pojačala dojam“.		
7.	„Atmosfera je bila kao u knjižnici, ugodna i pripovjedačka“.		

Tablica 18. prikaz odgovora sudionika M6

Sudionik	M6	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Svidjelo mi se, djelovalo je umirujuće“		
2.	„Nije bilo fizičke reakcije“.		
3.	„Glas je bio umirujući i uravnotežen, zlatna sredina“.		
4.	„Ton i ritam govora“.		
5.	„Nije bilo posebno istaknutih dijelova“.		
6.	„Ugodna pozadinska glazba stapala se s intonacijom govora“.		
7.	„Ugodna i smirujuća atmosfera“.		

Tablica 19. prikaz odgovora sudionika M7

Sudionik	M7	Spol i dob	Ž/38
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećala sam se ugodno i razigrano, to mi se sviđjelo“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Ton glasa je bio dinamičan i veseo, činilo se kao sretno pričanje“.		
4.	„Sve mi je odgovaralo, bilo je zanimljivo“.		
5.	„Djeca i nebeski svod, a kraj je bio iznenađenje“.		
6.	„Vesela glazba je stvarala dojam da se radi o veseloj vijesti“.		
7.	„Atmosfera je bila vesela i dinamična“.		

Tablica 20. prikaz odgovora sudionika M7

Sudionik	M7	Spol i dob	Ž/38
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam nelagodu, kao da očekujem lošu vijest“.		
2.	„Na kraju sam se negativno naježila“.		
3.	„Dramatične riječi na kraju su bile efektne i pojačale osjećaj nelagode“.		
4.	„Interpretacija i boja glasa bili su okidač za osjećaj straha“.		
5.	„Dramatične riječi na kraju su se najviše istaknule“.		
6.	„Glazba je bila tamna i doprinosila je nelagodi u interpretaciji“.		
7.	„Tjeskobna atmosfera“.		

Tablica 21. prikaz odgovora sudionika M7

Sudionik	M7	Spol i dob	Ž/38
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Ugodan i dobar osjećaj“.		
2.	„Nisam osjetila fizičke reakcije“.		
3.	„Glas je bio nježan i umirujući, poticao je osjećaj smirenosti“.		
4.	„Boja glasa i tonalitet govora su bili najutjecajniji“.		
5.	„Dijelovi teksta koji potiču na rad s djecom“.		
6.	„Melodija je podržavala umirujući ton govora“.		
7.	„Mirna atmosfera“.		

Tablica 22. prikaz odgovora sudionika M8

Sudionik	M8	Spol i dob	Ž/37
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Veselo, a pred kraj nježno“.		
2.	„Osjećala sam se pozitivno, ali nije bilo značajne fizičke reakcije“.		
3.	„Intonacija je izdominirala, komercijalni stil je odvlačio pažnju“.		
4.	„Intonacija je bila najistaknutija“.		
5.	„Djeca su mi se najviše istaknula“.		
6.	„Glazba je podigla radosnu glasovnu interpretaciju“.		
7.	„Atmosfera je bila vesela, ali uz odvratanje pažnje komercijalnim stilom“.		

Tablica 23. prikaz odgovora sudionika M8

Sudionik	M8	Spol i dob	Ž/37
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećala sam se tjeskobno“.		
2.	„Nisam imala nikakvih fizičkih reakcija“.		
3.	„Način interpretacije omogućio mi je da se više fokusiram na sadržaj“.		
4.	„Ton i tempo izgovorenih riječi“.		
5.	„Ne bih mogla izdvojiti ništa posebno, jer sam sve mogla razabrati“.		
6.	„Glazba mi je bila pretjerana“.		
7.	„Atmosfera je bila turobna“.		

Tablica 24. prikaz odgovora sudionika M8

Sudionik	M8	Spol i dob	Ž/37
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Podsjetilo me na propovijed – mlitavo u momentima“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Nedostajala mi je izražajnost, a dinamika u govoru je bila slaba“.		
4.	„Ne mogu izdvojiti neki element kao pozitivni utjecaj, bilo je ravno“.		
5.	„Sve je djelovalo monotono – ne mogu posebno izdvojiti neki dio“.		
6.	„Glazba mi je odgovarala, bila je u skladu s interpretacijom“.		
7.	„Atmosfera je bila uspavljujuća“.		

Tablica 25. prikaz odgovora sudionika M9

Sudionik	M9	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Na početku je bilo veselo, kasnije već ne toliko“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Prebrzi tempo – puno toga izgovoreno u kratkom vremenu“.		
4.	„Prebrzi tempo, zvučalo je usiljeno i naporno“.		
5.	„Tema je bila vezana uz djecu“.		
6.	„Glazba je bila pretjerana što je dodatno stvaralo napor za slušanje“.		
7.	„U početku vesela atmosfera, ali postepeno je postajala usiljena“.		

Tablica 26. prikaz odgovora sudionika M9

Sudionik	M9	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Dosadno, iako je na početku izgledalo obećavajuće“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Glas me vukao prema negativni i stvarao osjećaj negativnog iščekivanja“.		
4.	„Boja glasa i tonalitet koji su misteriozno interpretirali sadržaj“.		
5.	„Razumijevanje riječi u potpunosti, podsjetilo me na priču nekog djeda“.		
6.	„Glazba nije bila u potpunosti u skladu s tekstom“.		
7.	„Atmosfera je bila misteriozna“.		

Tablica 27. prikaz odgovora sudionika M9

Sudionik	M9	Spol i dob	Ž/44
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam mirnoću i ugodnost“.		
2.	„Nasmijala sam se na početku“.		
3.	„Glas je bio dobar, iako je u nekim dijelovima zvučao usiljeno“.		
4.	„Tonalitet glasa me uvukla u tekst o kojem sam više razmišljala“.		
5.	„Sadržaj je bio razumljiv u cijelosti, nema nekih dijelova koje bih istaknula“.		
6.	„Glazba je možda u ovoj izvedbi dosta dominirala, ali je odgovarala“.		
7.	„Ugodna atmosfera, osjećala sam mir“.		

Tablica 28. prikaz odgovora sudionika M10

Sudionik	M10	Spol i dob	Ž/41
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Dosadno i nezainteresirano“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Odglumljeno, kao da je na silu – glas je previše naglašavao riječi“.		
4.	„Tempo i određena naglašavanja, bila su više odbojna nego privlačna“.		
5.	„Djeca i 'zvjezdice“.		
6.	„Nisam pretjerano obraćala pažnju na glazbu, zbog brzine govora“.		
7.	„Cijelo vrijeme sam imala osjećaj da nešto ne štima“.		

Tablica 29. prikaz odgovora sudionika M10

Sudionik	M10	Spol i dob	Ž/41
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam nelagodu“.		
2.	„Tri puta sam se naježila, svaki put negativno, zbog straha“.		
3.	„Glas je stalno sugerirao nešto loše, kao da će u priči netko umrijeti“.		
4.	„Duboki glas koji stvara u potpunosti dramatičnu priču“.		
5.	„Dio koji spominje čitanje starih novina – pomislila sam na osmrtnice“.		
6.	„Glazba je pojačala iščekivanje nečeg lošeg“.		
7.	„Osjećaj brige i straha – zamislila sam djecu u šatoru kako pričaju priče“.		

Tablica 30. prikaz odgovora sudionika M10

Sudionik	M10	Spol i dob	Ž/41
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Svidjelo mi se, bilo je dobro“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Glas je bio najrealniji do sada, potaknuo me na razmišljanje“.		
4.	„Realističan ton i smirenost u glasu utjecali su na moje pozitivne emocije“.		
5.	„Dominirao je cijeli tekst, sve nekako potiče na promišljanje“.		
6.	„Ugodna glazbena podloga, vrlo dobro kombinirana s glasom“.		
7.	„Atmosfera je bila opuštena“.		

6.6. Analiza dobivenih odgovora sudionika generacije milenijalaca

Prva verzija ostavila je pozitivan dojam na M1. Opisala ju je kao "razigranu i zanimljivu", a glas je bio ugodan. Međutim, primijetila je da je tempo govora bio prebrz, što je bilo ključno u njenom doživljaju ove verzije. Fizičkih reakcija nije bilo, osim osjećaja iščekivanja koje je skrenulo njezinu pažnju na sadržaj. Atmosferu je doživjela kao "veselu i bezbrižnu", a glazba je pojačala taj dojam, pridonoseći komercijalnom tonu izvedbe. Druga verzija izazvala je različite emocije kod M1. Isprva ju je interpretacija djelovala "edukativno", no kasnije je osjetila blagi strah. Primijetila je kako je trajanje određenih riječi, poput "ljepota", bilo predugo, što je u njoj stvorilo nelagodu. Dubina glasa djelovala joj je privlačnije, no ukupna atmosfera nije bila dramatična, iako je stvorila sliku negativnog kraja. Treća verzija nije ostavila dobar dojam na M1, ovu verziju opisala je kao "dosadnu i usiljenu". Glas joj se činio neautentičnim i odglumljenim, što je smanjilo njezinu povezanost s izvedbom. Tempo govora bio je spor i monoton, što je rezultiralo negativnim dojmom. Zbog toga se nije uspjela fokusirati na sadržaj, a atmosferu je doživjela kao "uspavanu i dosadnu". Iako je glazba bila umirujuća, cjelokupan dojam bio je monoton.

M2 prvu verziju opisuje kao veselu, iako je osjetila blagu iritaciju zbog komercijalnog tona. Navela je kako se osjećala "dobro" i da je izvedba bila vesela, ali joj je smetala intonacija koja je bila previše naglašena, što je stvorilo dojam reklame: "Malo iritantno zbog dojma reklame." Unatoč tome, nije imala fizičke reakcije. Najjači utisak ostavila je boja glasa, koju je opisala kao "odličnu," dok joj se u pamćenje urezala rečenica "Djeca nisu kriva za ono što nam se događa," što ukazuje na emocionalni učinak teksta. Atmosferu je opisala kao veselu, a glazba se, prema njezinom mišljenju, dobro uklopila i pojačala poruku izvedbe. Druga audio izvedba ostavila je snažniji dojam na M2, a asocijala ju je na radio dramu. Opisala je kako joj je izvedba bila "baš dobra" te da ju je slušanje opuštalo, iako nije imala fizičke reakcije. Dublji glas i narativ bili su joj privlačniji nego u prvoj verziji. Boja i dubina glasa najviše su utjecali na njezino emocionalno stanje, a priča je bila kompletna i držala ju je zainteresiranom od početka do kraja. Treća verzija pružila je M2 osjećaj ugode i smirenosti. Opisala je cijelu izvedbu kao "ugodno i umirujuće." Mekoća izgovora ostavila je blag dojam interpretacije, a boja glasa i intonacija najviše su je zaintrigirali. Osim toga, sadržaj teksta potaknuo ju je na razmišljanje i otvorio mnoga pitanja, dok je glazba odlično odgovarala glasu govornika. Atmosfera je bila intrigantna i sigurna.

Kod sudionice M3, prva verzija izazvala je osjećaj nelagode, ali bez fizičkih reakcija. Tempo govora joj je bio prebrz, što je dodatno pojačalo njezin osjećaj nelagode. Iako je atmosfera bila vesela, M3 je istaknula da joj je zbog tih elemenata postala mučna. Nije se mogla sjetiti nijednog specifičnog dijela izvedbe, a glazba nije ostavila poseban dojam. Druga verzija donijela je puno ugodniji doživljaj za M3. Osjetila je ugodu i osmijeh na kraju, jer joj je poruka bila lijepa: "Priča mi je izmamila osmijeh na kraju jer mi je poruka bila lijepa." Dublji glas bez pretjeranih intonacija djelovao je smirujuće, a ton govora je osigurao ugodan osjećaj. Iako je pozadina glasa bila ugodna, glazba joj je djelovala predramatično, što je usporedila s glazbom iz horor filma. Unatoč tome, atmosfera je bila ugodna, iako je glazba bila pregruba za njezin ukus. Treća verzija izazvala je osjećaj nježnosti kod M3. Osjetila je prisutnu nježnost kroz mekoću glasa, što je stvorilo umirujući učinak: "Glas je bio mekan i nježan što je djelovalo umirujuće." Mekan ton i nježna intonacija najviše su utjecali na njezino emocionalno stanje, dok je glazba savršeno odgovarala govoru. Atmosfera ove verzije bila je smirujuća, ostavljajući ugodan i spokojan dojam.

Prva verzija kod M4 izazvala je osjećaj sreće i vedrine. Premda nije zabilježila nikakve fizičke reakcije, dinamičan tempo i boja glasa ostavili su snažan pozitivan dojam. Posebno su joj se istaknuli dijelovi koji spominju djecu, što je dodatno naglasilo njezinu povezanost s temom govora. Atmosferu je doživjela kao vedru i veselu, a glazba je bila u skladu s govornikom. Druga verzija donijela je potpuno suprotan doživljaj. Ova verzija izazvala je nelagodu kod M4, čak je osjetila fizičku reakciju: "Naježila mi se koža, ali u negativnom smislu – osjećaj straha." Ton i intonacija bili su neugodni i pojačali su osjećaj nelagode, dok je duboka boja glasa ostavila jezovit dojam. Nije bilo dijelova govora koji su se posebno istaknuli, a glazba nije pomogla; naprotiv, dodatno je pojačala osjećaj straha. U trećoj verziji M4 osjećala je smirenost. Ton glasa i sporiji tempo govora stvorili su umirujuću atmosferu: "Glas je bio umirujuć, kao da se čita priča djeci." Glazba je doprinijela umirujućem dojmu, a cijela atmosfera bila je opisana kao "vrlo smirena i ugodna."

Prva verzija ostavila je kod M5 izrazito pozitivan dojam, usporedivši je s reklamom za dječju igraonicu: "Super osjećaj, kao da slušam reklamu za dječju igraonicu." Iako nije primijetila fizičke reakcije, dinamika govora bila je prebrza, što je donekle utjecalo na cjelokupni doživljaj. Usprkos tome, boju glasa opisala je kao "izuzetno lijepu." Najveći emotivni odjek ostavila je rečenica "Djeca nisu kriva," koja joj se posebno urezala u pamćenje. Cijela atmosfera doživljena je kao razigrana, dok se glazba skladno uklopila u ton izvedbe.

Druga verzija izazvala je potpuno suprotnu reakciju. Ovdje je M5 osjetila žalost i tugu, pri čemu je navela da ju je interpretacija podsjetila na rat i djecu: "Naježila sam se jer me podsjetilo na rat i djecu." Ton glasa u ovoj verziji bio je ključan za izazivanje takvih emocija, a boja glasa, zajedno s emocionalnim intenzitetom govora, dodatno su pojačali osjećaj tuge. Cijela izvedba izazvala je asocijacije na stradanje djece u ratnim uvjetima, osobito u kontekstu Gaze. Glazba je pojačala težinu i ozbiljnost atmosfere, koja je opisana kao "tužna i teška." Treća verzija donijela je osjećaj smirenosti i ugone. M5 je naglasila da je osjećala unutarnji mir: "Melankolična interpretacija potaknula me na razmišljanje o djeci." Umirujući ton i način izražavanja uvelike su pridonijeli stvaranju smirene atmosfere, a tekst koji je govorio o važnosti provođenja vremena s djecom ostavio je snažan dojam na M5. Cjelokupna atmosfera bila je opisana kao "smirena i topla."

Prva verzija kod M6 izazvala je osjećaj hiperaktivnosti i nelagode, koja je prerasla u iritaciju. Intenzitet glasa bio je previše dominantan, zbog čega je izgubila mogućnost fokusiranja na sadržaj: "Intenzitet glasa je okupirao svu moju pažnju i sve drugo zasjenio." Tempo govora bio je prebrz i preglasan, što je otežalo praćenje poruke govora, a zbog te glasnoće nije mogla jasno čuti ni pozadinsku glazbu. Druga verzija ostavila je emotivniji dojam na M6. Osjećala je "blagi strah i napetost", što ukazuje na dublji emocionalni utjecaj. Naglašavanje riječi i boja glasa bili su ključni u stvaranju ovog dojma, dok je završetak izvedbe bio prenaglašen, što je izazvalo dojam drame: "Kraj je bio predramatičan gotovo dramski." Pozadinska glazba dodatno je pojačala dojam, savršeno prateći dramski ton govora. Atmosfera je bila opisana kao "ugodna i pripovjedačka, kao u knjižnici," što pokazuje kako je izvedba, unatoč dramatičnom kraju, stvorila opušteniju atmosferu nego prva verzija. Treća verzija pružila je M6 osjećaj smirenosti. Ova joj se verzija svidjela jer je djelovala "umirujuće", a iako nije bilo fizičkih reakcija, doživjela je glas kao uravnotežen i ugodan: "Glas je bio umirujući i uravnotežen, zlatna sredina".

Prva verzija kod M7 izazvala je osjećaj ugone i razigranosti. Navela je da joj se svidio ovaj doživljaj jer je bila ugodno iznenađena tonom glasa i veselom atmosferom: "Osjećala sam se ugodno i razigrano, to mi se svidjelo." Nije primijetila fizičke reakcije, ali je ton glasa opisala kao dinamičan i veseo, što je stvorilo dojam sretnog pričanja. Atmosfera je bila vesela i dinamična, a vesela glazba dodatno je pridonijela dojmu da se radi o pozitivnoj vijesti. Posebno joj se svidio kraj govora, koji ju je iznenadio i ostavio snažan dojam. Druga verzija izazvala je znatno negativniju reakciju kod M7, osjetila je nelagodu, kao da iščekuje lošu vijest. Na kraju

je osjetila fizičku reakciju u obliku negativne naježenosti, što je bio znak emocionalnog odaziva na dramatičan završetak. Dramatične riječi na kraju bile su ključni okidač za njezin osjećaj straha i nelagode, a boja glasa i interpretacija dodatno su pojačali te emocije. Glazba je bila tamna, a atmosfera je opisana kao tjeskobna. Treća verzija vratila je osjećaj ugone i smirenosti. M7 je doživjela ovu verziju kao vrlo umirujuću, rekavši: "Ugodan i dobar osjećaj." Boja glasa i tonalitet govora bili su najutjecajnije u stvaranju tog osjećaja, a dijelovi teksta koji potiču na rad s djecom najviše su joj se istaknuli. Melodija je podržavala umirujući ton govora, čineći atmosferu mirnom i skladnom.

M8 u prvoj verziji osjećala se pozitivno. Na početku je osjećala veselje, a kako se izvedba bližila kraju, doživjela je trenutke nježnosti: "Veselo, a pred kraj nježno." Iako nije imala fizičke reakcije, općenito se osjećala pozitivno. Međutim, primijetila je da joj je komercijalni stil izvedbe odvlačio pažnju, dok je intonacija bila najistaknutiji element koji je oblikovao njezin doživljaj. Dijelovi govora koji su se odnosili na djecu najviše su joj se urezali u sjećanje. Atmosferu je opisala kao veselu, ali s dozom zbunjenosti zbog komercijalnog tona. Druga verzija donijela je znatno mračniji osjećaj. M8 je osjetila tjeskobu tijekom ove verzije: "Osjećala sam se tjeskobno." Interpretacija joj je u ovom slučaju omogućila da se bolje fokusira na sadržaj, jer ton i tempo govora nisu odvrćali pažnju kao u prvoj verziji. Ipak, glazba joj se činila pretjeranom i previše je naglašavala turobnu atmosferu. Treća verzija nije ostavila pozitivan dojam na M8. Doživjela ju je kao monotonu i dosadnu, čak ju je podsjetila na propovijed: "Podsjetilo me na propovijed – mlitavo u momentima." Glas joj je djelovao ravno, bez izražajnosti, što je dodatno umanjilo dinamiku izvedbe. Nije mogla izdvojiti niti jedan element koji bi imao pozitivan utjecaj na njezin doživljaj, a cjelokupna izvedba djelovala je ravno. Atmosfera je bila uspavljujuća, iako joj je glazba bila u skladu s takvom interpretacijom.

Prva verzija započela je s veselim tonom, ali kako je izvedba napredovala, dojam se promijenio. M9 je navela da je na početku osjećala veselje, ali kasnije je ton postao manje ugodan: "Na početku je bilo veselo, kasnije već ne toliko." Prebrzi tempo i veliki broj informacija u kratkom vremenu stvorili su dojam usiljenosti i napora: "Prebrzi tempo zvučalo je usiljeno i naporno." Tema govora, koja je bila vezana uz djecu, bila je jasno razumljiva, ali glazba joj se činila pretjeranom, dodatno pojačavajući osjećaj napora. Druga verzija izazvala je osjećaj dosade kod M9, iako joj je na početku izgledala obećavajuće. Glas ju je povukao prema negativnom osjećaju i stvorio dojam iščekivanja nečeg lošeg. M9 je navela da ju je glas podsjetio na priču koju priča stariji čovjek, poput djeda. Iako je razumjela cijeli sadržaj, smatra

kako glazba nije bila u skladu s tekstem, što je dodatno smanjilo dojam. Treća verzija donijela je osjećaj mira i ugone. M9 je navela da se nasmijala na početku, što ukazuje na pozitivan početni dojam. Glas joj se svidio, iako je u nekim dijelovima zvučao usiljeno, ali je ukupni dojam bio dobar. Tonalitet glasa pomogao je da se potpuno uživi u tekst, o kojem je kasnije više razmišljala. Sadržaj je bio jasno razumljiv, a iako je glazba u ovoj izvedbi dominirala, smatrala je da se dobro uklopila u izvedbu. Atmosferu je opisala kao ugodnu i mirnu, s osjećajem opuštenosti.

Prva verzija nije ostavila dobar dojam na M10. Izrazila je osjećaj dosade i nezainteresiranosti, navodeći da joj je glas djelovao "odglumljeno" i kao da je izvedba bila "na silu." Naglašavanje riječi bilo je previše intenzivno, što je kod nje izazvalo odbojnost. Cijelo vrijeme je imala osjećaj da "nešto ne štima." Glazba joj nije bila toliko primjetna jer je tempo govora bio prebrz, a djeca i "zvjezdice" bili su jedini dijelovi koji su joj se posebno istaknuli. Druga verzija izazvala je izrazitu nelagodu kod M10. Osjetila je fizičke reakcije: "Tri puta sam se naježila, svaki put negativno zbog straha." Dubok glas, koji je sugerirao nešto loše, stvorio je dojam da će se dogoditi nešto strašno, poput smrti, a asocijacija na čitanje starih novina podsjetila ju je na osmrtnice. Glazba je dodatno pojačala osjećaj iščekivanja nečeg lošeg. Cijela izvedba izazvala je osjećaj brige i straha. Treća verzija ostavila je mnogo bolji dojam na M10. Navela je da joj se ova verzija svidjela jer je glas bio realističan i potaknuo ju je na razmišljanje. Realističan ton i smirenost u glasu izazvali su pozitivne emocije. Glazbena podloga bila je ugodna i vrlo dobro uklopljena s glasom, što je pridonijelo opuštenoj atmosferi.

*Slika 3. Prikaz sudionika fokusne grupe generacije milenijalaca
Autor fotografije: David Međurečan*

6.7. Prikaz rezultata fokus grupe generacije Z

Tablica 31. prikaz odgovora sudionika Z1

Sudionik	Z1	Spol i dob	Ž/25
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Zbog asocijacije na uvodnu špicu, osjećala sam sreću“.		
2.	„Nije bilo značajne fizičke reakcije, osim napetosti i iščekivanja što slijedi“.		
3.	„Izgovorene riječi idiličnim tonom glasa izazvale su pozitivnu reakciju“.		
4.	„Boja glasa, posebno ta jednoličnost koja me najviše privukla“.		
5.	„Podsjetilo me na reklamu Hlapića, posebno zbog narativa 'pazite na djecu“.		
6.	„Da nije bilo pozadinske glazbe, ne bih to doživjela na isti način“.		
7.	„Atmosfera je bila vesela do zadnje rečenice“.		

Tablica 32. prikaz odgovora sudionika Z1

Sudionik	Z1	Spol i dob	Ž/25
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj kao da sam u kinu, prevladala je ozbiljnost“.		
2.	„Nije bilo toliko fizičkih reakcija, koliko je izazivalo buđenje memorija“.		
3.	„Brzina izgovaranja koja je bila poprilično sporija“.		
4.	„Boja glasa, koji je bio dubok i tonalitet samog govornika“.		
5.	„Posebno su iskočile rečenice o roditeljima koji ne razgovaraju s djecom“.		
6.	„Glazba u pozadini je dala snažan doprinos glasu“.		
7.	„Atmosfera je djelovala romantično, s prizvukom ozbiljnosti i bojazni“.		

Tablica 33. prikaz odgovora sudionika Z1

Sudionik	Z1	Spol i dob	Ž/25
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam tugu jer se poistovjećujem s pričama o ratu“.		
2.	„Osjetila sam trnce – sada je tekst zaista dopro do mene“.		
3.	„Ton glasa bio je smiren i ugodan, kao da slušam priču“.		
4.	„Intonacija koja je bila blaga i umirujuća“.		
5.	„Poruka mi je bila puno jasnija, s naglaskom na budućnost“.		
6.	„Odlična kombinacija i odabir pozadinske glazbe“.		
7.	„Atmosfera je nostalgična i smirena“.		

Tablica 34. prikaz odgovora sudionika Z2

Sudionik	Z2	Spol i dob	Ž/19
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam veselje i zaigranost, podsjetilo me na djetinjstvo“.		
2.	„Neutralna fizička reakcija na sami govor“.		
3.	„Zadnja rečenica mi je posebno efektan“.		
4.	„Boja glasa koja je vesela i duboka, iako bih voljela da je malo sporiji tempo“.		
5.	„Zadnja rečenica mi se ističe, zbog naznaka ozbiljnosti u govoru“.		
6.	„Glazba je upotpunila dinamiku govora, iako mi se činila malo preglasnom“.		
7.	„Osjećaj radosti i veselja sve do kraja“.		

Tablica 35. prikaz odgovora sudionika Z2

Sudionik	Z2	Spol i dob	Ž/19
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj ozbiljnosti, filmski – kao da sam u kinu“.		
2.	„Osjetila sam trnce na kraju, posebno nakon rečenice 'nisu kriva djeca'“.		
3.	„Način izgovaranja“.		
4.	„Dubina glasa je element koji je kroz cijelu izvedbu dopirao do emocija“.		
5.	„Interpretacija mi je bila puno bolja, sve izgovoreno bilo je izuzetno jasno“.		
6.	„Pozadinska melodija bila je odlično usklađena s govorom“.		
7.	„Osjetila sam strah i povezanost s današnjim ratovima u svijetu“.		

Tablica 36. prikaz odgovora sudionika Z2

Sudionik	Z2	Spol i dob	Ž/19
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam tugu, manje nego u prijašnjoj verziji ali bila je nazočna“.		
2.	„Nisam imala nikakvu fizičku reakciju“.		
3.	„Smirenost i osjećaj nostalgije dominirali su“.		
4.	„Tempo koji je bio lagan i smiren“.		
5.	„Ne bih mogla izdvojiti ništa posebno značajno“.		
6.	„Usklađena glazba i govor, nije dominiralo ništa previše“.		
7.	„Atmosfera je bila lepršava, s dozom nostalgije“.		

Tablica 37. prikaz odgovora sudionika Z3

Sudionik	Z3	Spol i dob	M/25
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj sreće i veselja, uz iščekivanje da će se ton promijeniti“.		
2.	„Osim neke vrste iščekivanja, fizičkih reakcija nije bilo“.		
3.	„Zadnja rečenica mi je posebno upečatljiva“.		
4.	„Intonacija i tempo. Visoka i dinamična intonacija me najviše privukla“.		
5.	„Zadnja rečenica mi se istaknula, ali zbog dinamike ostala je malo u sjeni“.		
6.	„Melodija je bila brza, što je osobno umanjilo ukupni emocionalni doživljaj“.		
7.	„Cijelo vrijeme prevladava radosna atmosfera“.		

Tablica 38. prikaz odgovora sudionika Z3

Sudionik	Z3	Spol i dob	M/25
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj ozbiljnosti i smirenosti, povremeno uzbuđenje“.		
2.	„Pred kraj sam osjetio trnce i sporije disanje tokom cijele izvedbe“.		
3.	„Pauze i sporiji tempo govora“.		
4.	„Dubina glasa i pauze ostavile su najjači dojam“.		
5.	„Zadnji dio ima najveći efekt, poruka je mnogo jasnija“.		
6.	„Dobro i snažno usklađena pozadinska glazba i govor“.		
7.	„Atmosfera mi djeluje misteriozno“.		

Tablica 39. prikaz odgovora sudionika Z3

Sudionik	Z3	Spol i dob	M/25
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetio sam tugu, tekst je bio cjelovit, ali drugi doživljaj je bio snažniji“.		
2.	„Sve je bilo jednolično, nisam osjetio fizičke reakcije“.		
3.	„Teško je definirati, jer je sve djelovalo poprilično pasivno“.		
4.	„Tempo koji je bio nekako melankoličan“.		
5.	„Poruka je bila jasna, analizirao sam svaku rečenicu i razmišljao o njoj“.		
6.	„Bilo je poprilično skladno“.		
7.	„Atmosfera je bila ispunjena nostalgijom i mirom“.		

Tablica 40. prikaz odgovora sudionika Z4

Sudionik	Z4	Spol i dob	M/26
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj povezanosti s djetinjstvom i djecom što stvara dojam sreće i veselja“.		
2.	„Nisam osjetio nikakve fizičke reakcije“.		
3.	„Komercijalni naglasak pomalo ostavlja negativan cjelokupni dojam“.		
4.	„Najviše me privukla visoka i dinamična intonacija“.		
5.	„Nisam se fokusirao na sadržaj zbog brze interpretacije i dinamičnog tempa“.		
6.	„Glazba u pozadini nije pomogla u shvaćanju poruke, ali je pojačala dojam“.		
7.	„Spoj glazbe i glasa stvorio je živahnu i veselu atmosferu“.		

Tablica 41. prikaz odgovora sudionika Z4

Sudionik	Z4	Spol i dob	M/26
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj poticaja i motivacije za budućnost“.		
2.	„Osjetio sam smirenost, ne toliko fizičku reakciju koliko unutarnju“.		
3.	„Naglašavanje određenih riječi i upotreba pauza postigli su jak dojam“.		
4.	„Intonacija koja je bila smirenija, privukla je moju pozornost u potpunosti“.		
5.	„Zadnji dio, zbog pauza i naglašavanja, dublje sam shvatio i doživio tekst“.		
6.	„Melodija je stvorila još jači efekt na sami govor“.		
7.	„Atmosferu bih opisao kao osjećaj strahopoštovanja“.		

Tablica 42. prikaz odgovora sudionika Z4

Sudionik	Z4	Spol i dob	M/26
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj nježnosti i sjete“.		
2.	„Osjećao sam pospanost, fizičke reakcije ne“.		
3.	„Smirujući način izgovaranja“.		
4.	„Tempo izgovorenih riječi“.		
5.	„Spoznaja o važnosti brige za djecu“.		
6.	„Doprinos glazbe na govor rezultira opuštenošću“.		
7.	„Smirena i mirna atmosfera“.		

Tablica 43. prikaz odgovora sudionika Z5

Sudionik	Z5	Spol i dob	Ž/27
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećam opuštenost i zaigranost, kao da slušam reklamu za dječju igraonicu“.		
2.	„Vidljive fizičke reakcije nije bilo, ali sam osjećala napetost, iščekivanje“.		
3.	„Posebno me dojmilo dinamično izgovaranje“.		
4.	„Najviše su utjecali elementi: intonacija i tempo“.		
5.	„Zbog brzog govora i prezentacije – nisam se toliko fokusirala na sadržaj“.		
6.	„Melodija je pratila i pojačala veseo i dinamičan glas“.		
7.	„Pozitivna i vesela atmosfera kroz cijelu interpretaciju“.		

Tablica 44. prikaz odgovora sudionika Z5

Sudionik	Z5	Spol i dob	Ž/27
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Doživjela sam to kao upozorenje, s dozom ozbiljnosti“.		
2.	„Tokom cijele izvedbe osjetila sam trnce, cijela sam se naježila“.		
3.	„Način izgovaranja riječi, smireno i polako“.		
4.	„Dubina glasa, tonalitet“.		
5.	„Zadnja rečenica, moguće je shvatiti je kao poruku budućim generacijama“.		
6.	„Glas je bio dobro ukomponiran s pozadinskom glazbom“.		
7.	„Atmosfera bih opisala kao: misteriozno i tajanstveno“.		

Tablica 45. prikaz odgovora sudionika Z5

Sudionik	Z5	Spol i dob	Ž/27
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Uspavano, s osjećajem empatije“.		
2.	„Harmonično, bez izraženih fizičkih reakcija“.		
3.	„Način izgovora bio je delikatan, nježan i usporen, ali izaziva ugodan osjećaj“.		
4.	„Intonacija i tempo bili su najizraženiji“.		
5.	„Niti jedna rečenica mi nije ostala posebno u sjećanju“.		
6.	„Intiman spoj glazbe i govora“.		
7.	„Atmosfera smirena, pomalo uspavljujuća“.		

Tablica 46. prikaz odgovora sudionika Z6

Sudionik	Z6	Spol i dob	Ž/24
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam zaigranost“.		
2.	„Nisam doživjela nikakvu fizičku reakciju“.		
3.	„Pozitivan ton izgovaranja ostavio je dobar dojam“.		
4.	„Dinamičan glas otežava fokus na tekst, iako je zvučao radostan“.		
5.	„Fraza 'sjetite se djece' potaknula me na razmišljanje“.		
6.	„Dinamična glazba pojačala je veseli dojam i pozitivan krajnji učinak“.		
7.	„Atmosfera mi se činila razigrana i pozitivna“.		

Tablica 47. prikaz odgovora sudionika Z6

Sudionik	Z6	Spol i dob	Ž/24
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam ozbiljnost i poziv na pozornost“.		
2.	„Prilikom slušanja osjetila sam trnce kako prolaze tijelom“.		
3.	„Naglašavanje svake riječi zasebno kroz cijelu izvedbu“.		
4.	„Boja glasa i dubina same intonacije“.		
5.	„Fraza „zaustavite vrijeme“ posebno apelira na roditelje da se posvete djeci“.		
6.	„Pozadinska melodija osnažila je interpretaciju i glas u potpunosti“.		
7.	„Atmosfera je bila misteriozna“.		

Tablica 48. prikaz odgovora sudionika Z6

Sudionik	Z6	Spol i dob	Ž/24
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Neutralno, sve je bilo jednolično“.		
2.	„Nije bilo fizičkih reakcija“.		
3.	„Ne, djeluje kao da je govornik prisiljen čitati tekst s papira“.		
4.	„Tempo koji je bio izuzetno ravan“.		
5.	„Nijedan dio mi se u ovoj izvedbi nije posebno istaknuo“.		
6.	„Odabir glazbe odgovara načinu govora i pridonosi samom tempu“.		
7.	„Umirujuća atmosfera“.		

Tablica 49. prikaz odgovora sudionika Z7

Sudionik	Z7	Spol i dob	Ž/24
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam radost“.		
2.	„Glasovna interpretacija mi je izazvala blagi smijeh“.		
3.	„Zadnja rečenica, 'sjetite se djece', efektno je izgovorena“.		
4.	„Boja glasa ostavila je najjači dojam“.		
5.	„Zadnja rečenica, s jasnim izgovorom, ostala mi je u sjećanju“.		
6.	„Pozadinska glazba snažno je utjecala, potičući pozitivne emocije u meni“.		
7.	„Atmosfera je zračila srećom i veseljem do samog kraja“.		

Tablica 50. prikaz odgovora sudionika Z7

Sudionik	Z7	Spol i dob	Ž/24
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam ozbiljnost i smirenost, uz povremeni osjećaj napetosti“.		
2.	„Pri kraju izvedbe osjećala sam lagane trnce i dublje disanje“.		
3.	„Pauze i sporiji ritam govora osnažile su cijelu izvedbu“.		
4.	„Dubina glasa i ritam govora ostavili su najjači utisak“.		
5.	„Zadnji dio ostavio je najjači utisak, s posebno jasnom i snažnom porukom“.		
6.	„Sklad između glazbe i govora bio je snažan i dobro izveden“.		
7.	„Atmosfera mi se činila tajanstvena i pomalo napeta“.		

Tablica 51. prikaz odgovora sudionika Z7

Sudionik	Z7	Spol i dob	Ž/24
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Monotoni osjećaj, sama izvedba je bila takva“.		
2.	„Nisam osjetila nikakve fizičke reakcije tijekom slušanja“.		
3.	„Djelovalo je kao da govornik mehanički čita tekst, bez osjećaja“.		
4.	„Tempo je bio ravnomjeran, bez ikakvih varijacija“.		
5.	„Nijedan dio mi se nije istaknuo, izvedba je ostala neupadljiva“.		
6.	„Glazba se dobro uklopila s tonom govora i pratila njegov ritam“.		
7.	„Atmosfera je bila smirujuća, bez značajnih emocija“.		

Tablica 52. prikaz odgovora sudionika Z8

Sudionik	Z8	Spol i dob	Ž/23
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Veselo, podsjeća me na TV prodaju“.		
2.	„Nisam primijetila fizičku reakciju“.		
3.	„Pozitivan dojam, a zadnja rečenica donosi ozbiljnost“.		
4.	„Tempo je bio odličan, ali mislim da bi starije generacije to moglo iritirati“.		
5.	„Zadnja rečenica mi se istaknula samo zato što je bila posljednja“.		
6.	„Pozadinska glazba povećala mi je pažnju i koncentraciju na govor“.		
7.	„Od početka do kraja, atmosfera je bila pozitivna“.		

Tablica 53. prikaz odgovora sudionika Z8

Sudionik	Z8	Spol i dob	Ž/23
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetila sam ozbiljnost, a izvedba me podsjetila na pad Vukovara“.		
2.	„Nisam imala nikakvih fizičkih reakcija“.		
3.	„Način na koji su neke riječi bile izgovorene, posebno njihovo trajanje“.		
4.	„Glas je bio dubok i to je također privuklo moju pozornost“.		
5.	„Cijeli tekst i izvedba bili su dojmljivi“.		
6.	„Glas i pozadinska glazba savršeno su se uklopili“.		
7.	„Atmosfera je bila napeta“.		

Tablica 54. prikaz odgovora sudionika Z8

Sudionik	Z8	Spol i dob	Ž/23
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Smireno, poput čitanja priče“.		
2.	„Nije bilo značajnih fizičkih reakcija“.		
3.	„Svi elementi pridonijeli su osjećaju smirenosti“.		
4.	„Tempo je taj koji daje umirujući dojam“.		
5.	„Osjećaj pričanja priče, ali nisam mogla shvatiti konačnu poruku“.		
6.	„Glazba u konačnici odlično upotpunjuje nostalgični ton govora“.		
7.	„Smirena atmosfera, gotovo hipnotički dojam“.		

Tablica 55. prikaz odgovora sudionika Z9

Sudionik	Z9	Spol i dob	M/24
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Početak je bio veseo, no kasnije je postao iritantan zbog dojma reklame“.		
2.	„Nisam osjetio fizičke reakcije“.		
3.	„Komercijalno naglašavanje ostavilo je negativan dojam“.		
4.	„Tempo, koji bi mogao biti privlačan starijim generacijama“.		
5.	„Zadnja rečenica mi je ostala u sjećanju, jer je to bio kraj interpretacije“.		
6.	„Melodija je bila prebrza u dijelovima, što je oslabilo emocionalni dojam“.		
7.	„Usklađenost je bila dobra, ali pomalo neobična“.		

Tablica 56. prikaz odgovora sudionika Z9

Sudionik	Z9	Spol i dob	M/24
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj ozbiljnosti, poput filmske najave“.		
2.	„Nisam osjetio neku specifičnu fizičku reakciju“.		
3.	„Produženo izgovaranje pojedinih riječi ostavilo je poseban dojam“.		
4.	„Dubina glasa, intonacija“.		
5.	„Zahvaljujući pauzama i naglašavanju, jasnije sam razumio sadržaj“.		
6.	„Pozadinska glazba je u dijelovima bila pretjerana, ali odgovarala je glasu“.		
7.	„Atmosfera je bila čudna, ali ozbiljna“.		

Tablica 57. prikaz odgovora sudionika Z9

Sudionik	Z9	Spol i dob	M/24
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj veselja dominirao je tokom cijele izvedbe“.		
2.	„Nisam osjetio nikakve fizičke reakcije“.		
3.	„Niti jedan aspekt glasa nije posebno izazvao neku reakciju“.		
4.	„Tempo, koji je bio ravan“.		
5.	„Konačna poruka mi je ostala nejasna, zbog osjećaja monotonog čitanja“.		
6.	„Gitara me smirila i stvorila ugodan ugođaj“.		
7.	„Atmosfera je bila mirna“.		

Tablica 58. prikaz odgovora sudionika Z10

Sudionik	Z10	Spol i dob	M/24
Glas – verzija 1			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Prvo sam bio zbunjen, ali sam kasnije ugodno iznenađen“.		
2.	„Izazvalo mi je smijeh“.		
3.	„I ton glasa i način izgovaranja riječi ostavili su snažan dojam“.		
4.	„Intonacija, koja bi možda mogla iritirati starije slušatelje“.		
5.	„Zadnja rečenica, posebno mi je važna i mogu se poistovjetiti s njom“.		
6.	„Glazba mi je otežala razumijevanje emocionalne poruke govornika“.		
7.	„Atmosfera mi se činila neobična“.		

Tablica 59. prikaz odgovora sudionika Z10

Sudionik	Z10	Spol i dob	M/24
Glas – verzija 2			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjećaj kao u kinu, uz ozbiljan ton“.		
2.	„Osjetio sam strah, pretjeranu fizičku reakciju na svome tijelu ne“.		
3.	„Tempo izgovora privlačio je moju pozornost“.		
4.	„Boja glasa posebno se istaknula“.		
5.	„Dio o zvijezdama potaknuo me na razmišljanje o njihovoj vječnosti i djeci“.		
6.	„Snažan spoj koji izaziva strah“.		
7.	„Osjećaj da smo svi počeli razmišljati o potisnutim emocijama“.		

Tablica 60. prikaz odgovora sudionika Z10

Sudionik	Z10	Spol i dob	M24
Glas – verzija 3			
Rb. pitanja	Odgovor		
1.	„Osjetio sam sažaljenje i duboko suosjećanje“.		
2.	„Imao sam trnce tokom slušanja“.		
3.	„Sve je zvučalo sjetno, kao da stariji roditelj izražava duboku tugu“.		
4.	„I boja glasa i tempo izazvali su najviše emocija“.		
5.	„Niti jedan dio mi nije dominirao, više sam zamišljao govornika“.		
6.	„Glazba je pratila glas bez da je ijedno od toga dominiralo“.		
7.	„Atmosferu bih opisao kao meditativnu“.		

6.8. Analiza dobivenih odgovora sudionika generacije Z

U prvoj verziji sudionica Z1 osjetila je sreću, što je bilo povezano s asocijacijom na uvodnu špicu koja joj je izazvala osjećaj radosti. Iako je riječ o pozitivnoj emocionalnoj reakciji, Z1 je spomenula i blagu napetost te iščekivanje koje ju je pratilo tijekom cijele izvedbe. Fizičke reakcije bile su minimalne, uz blagu napetost, što ukazuje na suptilnu emocionalnu povezanost s prvom verzijom. Druga verzija izazvala je kod Z1 ozbiljnost i promjenu raspoloženja, što je uočljivo u njezinu opisu doživljaja situacije "kao u kinu", gdje se stvara atmosfera ozbiljnosti. U ovoj verziji Z1 doživjela je dublju emocionalnu reakciju, no ona se nije manifestirala kroz fizičke promjene. Važno je primijetiti da druga verzija, zbog svoje ozbiljnije i napetije interpretacije, stvara određenu distancu od osjećaja radosti i vedrine prisutnih u prvoj verziji. Treća verzija emocionalno je najviše pogodila Z1, izazvavši osjećaj tuge zbog poistovjećivanja s temom rata. Uz snažnu emocionalnu povezanost s temom, Z1 je doživjela i fizičku reakciju, spomenuvši kako je osjetila trnce, što je opisala riječima: „Osjetila sam trnce – sada je tekst zaista dopro do mene“. Treća verzija ostavila je najdublji emocionalni dojam na Z1, uz snažnu identifikaciju s temom govora.

Prva verzija kod Z2 izazvala je osjećaj vedrine i povezanosti s djetinjstvom. Navela je kako je osjetila "veselje i zaigranost", što upućuje na lagodan i bezbrižan emocionalni doživljaj. Ova interpretacija očito je pobudila pozitivne asocijacije vezane uz djetinjstvo, te je Z2 istaknula kako se osjećala razigrano dok je slušala ovu verziju. Fizičke reakcije nisu bile prisutne, osim osjećaja opuštenosti, koji se može povezati s veselim i brzim tempom govora. Za drugu je verziju Z2 rekla kako je izvedba izazvala ozbiljnost, s naglaskom na trenutak kad je spomenuta fraza "nisu kriva djeca", što je u njoj izazvalo snažniju emocionalnu reakciju i trnce. Ovdje dolazi do promjene u emocionalnom tonu – od zaigranosti do ozbiljnijeg i promišljenijeg emocionalnog stanja. Treća verzija izazvala je blagu tugu, ali je Z2 istaknula kako nije bila toliko snažna kao u prethodnoj verziji.

Iako je prva verzija izazvala osjećaj sreće, nije ostavila značajan emocionalni dojam na Z3. Premda je spomenuo da je na početku osjećao sreću, ubrzo je postao svjestan iščekivanja promjene tona. Veseli ton i entuzijizam govornika nisu ga potpuno angažirali na dubljoj emocionalnoj razini, te je više pratio razvoj govora nego što je doživio intenzivnu povezanost s njim. Druga verzija imala je najjači emocionalni učinak na Z3. Doživio ju je kao najsnažniju, ističući ozbiljnost koju je osjetio. Napeta i mračnija interpretacija stvorila je snažan osjećaj napetosti i fokusiranosti, što je u slučaju Z3 izazvalo fizičku reakciju poput sporijeg disanja.

Treća verzija, iako emotivna, nije nadmašila dojam druge verzije. Z3 je spomenuo osjećaj tuge: "Osjetio sam tugu, tekst je bio cjelovit", no ta tuga nije bila tako intenzivna kao ozbiljnost i napetost koje je doživio u drugoj verziji.

Prema Z4, prva verzija izazvala je osjećaj veselja, a posebno ju je povezao s djetinjstvom: "Osjećaj povezanosti s djetinjstvom i djecom stvara dojam sreće i veselja." Ovo pokazuje da je interpretacija s veselijim tonom pobudila nostalgične i pozitivne emocije kod Z4, što je rezultiralo osjećajem lakoće i radosti. Ta povezanost s prošlim iskustvima bila je ključni faktor u njegovom emocionalnom doživljaju prve verzije. Druga verzija, koja je bila napetija i ozbiljnija, izazvala je kod Z4 osjećaj smirenosti i unutarnjeg mira. Ova reakcija je pomalo atipična s obzirom na to da je većina sudionika ovu verziju doživjela kao napetu. Međutim, Z4 je istaknuo da mu je ova verzija donijela osjećaj kontemplacije i promišljenosti. Očigledno je da je ton ove interpretacije potaknuo miran i refleksivan doživljaj, što je možda povezano s osobnim sklonostima Z4 prema smirenijim tonalitetima. Treća verzija izazvala je osjećaj nježnosti i sjete. Z4 je opisao ovu verziju kao "smirenu i mirnu", što je dodatno pojačalo emocionalni dojam nostalgije. Iako nije istaknuo tugu kao ključni osjećaj, kombinacija sporog ritma i melankoličnog tona stvorila je atmosferu nježnosti i introspektivnog mira. Fizičke reakcije nisu bile prisutne, ali emocionalni dojam bio je snažan.

Prva verzija audiozapisa kod Z5 izazvala je osjećaj opuštenosti i zaigranosti. Opisala je ovu verziju kao vrlo laganu i zabavnu, rekavši: "Osjećam opuštenost i zaigranost, kao da slušam reklamu za dječju igraonicu." Ova asocijacija na razigrane situacije pokazuje da joj je glasovna interpretacija i tonalitet stvorio osjećaj ugone, bez prevelike emocionalne težine. Njezina reakcija pokazuje da je prvi zapis doživjela kao zabavan i lagan, što je nije pretjerano angažiralo na dubljoj emocionalnoj razini. Druga verzija imala je znatno dublji emocionalni učinak. Z5 je istaknula da je ova verzija bila ozbiljnija te da joj je izazvala snažnu fizičku reakciju: "Tokom cijele izvedbe osjetila sam trnce, cijela sam se naježila." Ova fizička reakcija ukazuje na intenzivniju emocionalnu angažiranost, dok su napetost i težina interpretacije stvorile osjećaj ozbiljnosti i fokusiranosti. Druga verzija očito je izazvala dublji emocionalni doživljaj, posebno zbog napetog i dramatičnijeg tona. Treća verzija, s melankoličnijim tempom, izazvala je kod Z5 osjećaj uspavanosti i smirenosti. Iako ova verzija nije izazvala emocionalnu reakciju poput druge, stvorila je umirujući učinak i osjećaj opuštenosti, empatije. Melankoličan ton nije imao tako dubok emocionalni utjecaj kao druga verzija, ali je ipak donio stanje unutarnjeg mira i opuštenosti.

Prva verzija kod sudionika Z6, ostavila pozitivan i razigran dojam. Ovaj doživljaj naglašava kako je veseli ton govora i dinamična glazba pojačala osjećaj radosti. Iako je ukupna atmosfera bila vesela, Z6 je primijetila da je dinamičan glas otežavao fokus na sadržaj teksta: "Dinamičan glas otežava fokus na tekst iako je zvučao radostan." Također, fizičkih reakcija nije bilo, što ukazuje na to da je emocionalna povezanost ostala na površnoj razini, bez dubljih utjecaja na tijelo. Druga verzija izazvala je kod Z6 snažniji emocionalni i fizički doživljaj. Ova ozbiljnija izvedba izazvala je trnce: "Prilikom slušanja osjetila sam trnce kako prolaze tijelom," što pokazuje da je ova verzija stvorila intenzivniju emocionalnu i fizičku reakciju. Z6 je naglasila i važnost naglašavanja svake riječi te dubine glasa, što je pojačalo misterioznu atmosferu. Treća verzija, u usporedbi s prethodnima, izazvala je neutralniji doživljaj. Z6 je ovu verziju opisala kao "neutralnu" i "jednoličnu", te na osnovu nje nije doživjela fizičke reakcije. Iako je primijetila da govornik djeluje monotono kroz cijelu izvedbu. Nije istaknula niti jedan dio izvedbe kao posebno dojmljiv.

Z7 je u prvoj verziji istaknula da je osjećala radost, a glasovna interpretacija čak ju je navela na blagi smijeh. Ovaj osjećaj radosti izazvan je "efektnim izgovaranjem" posljednje rečenice, što pokazuje da je izvedba bila pozitivno prihvaćena. Z7 je također napomenula da joj je boja glasa ostavila najjači dojam, što sugerira da je ton glasa bio ključan u izazivanju emocija. Cijela atmosfera doživljena je kao vesela i sretna, dodatno pojačana pozadinskom glazbom koja je poticala pozitivne emocije. U drugoj verziji došlo je do značajne promjene u percepciji. Ovdje je Z7 osjetila ozbiljnost i smirenost, uz povremeni osjećaj napetosti. Fizičke reakcije bile su izraženije, budući da je pri kraju izvedbe osjećala lagane trnce i dublje disanje. Naglasila je pauze i sporiji ritam govora kao ključne elemente koji su osnažili cjelokupnu izvedbu. Dubina glasa i ritam ostavili su snažan dojam, dok je atmosfera ocijenjena kao tajanstvena i pomalo napeta, stvarajući složeniji emocionalni odgovor. Treća verzija, međutim, nije izazvala snažnu emocionalnu reakciju. Z7 je opisala izvedbu kao monotonu i mehaničku, bez ikakvih fizičkih reakcija. Tempo govora bio je ravnomjeran, bez varijacija, a nijedan dio izvedbe nije se posebno istaknuo. Iako je Z7 primijetila da je glazba bila dobro uklopljena s govorom i pratila njegov ritam, ukupna atmosfera bila je umirujuća, ali bez značajnijih emocija.

Prva verzija u slučaju Z8, izazvala je osjećaj vedrine i veselja. Z8 je interpretaciju usporedila s TV prodajom, što znači da je govornikov ton djelovao komercijalno i razigrano. Unatoč veseloj atmosferi, nije primijetila nikakve fizičke reakcije. Zanimljivo je da je zadnja rečenica u izvedbi donijela dozu ozbiljnosti, koja je odudarala od općenito pozitivnog dojma

ostatka verzije. Tempo govora smatra odgovarajućim, iako je istaknula da bi starijim generacijama možda bio iritantan. Pozadinska glazba pridonijela je boljoj koncentraciji i usmjerenosti na govor, što je poboljšalo njezin ukupni dojam. Druga verzija ostavila je znatno ozbiljniji dojam na Z8, što je potvrđeno njezinom izjavom da ju je izvedba podsjetila na pad Vukovara. Iako nije imala fizičkih reakcija, ton glasa, posebno dubina i način izgovora riječi, izazvao je jaku emocionalnu reakciju. Z8 je naglasila da su trajanje pojedinih riječi te dubok glas govornika privukli njezinu pažnju i stvorili dojmljiv doživljaj cijelog teksta. Treća verzija kod Z8 izazvala je smireniji dojam, opisan kao "poput čitanja priče." Iako nije primijetila fizičke reakcije, svi elementi izvedbe pridonijeli su osjećaju smirenosti. Tempo govora djelovao je umirujuće, a interpretacija je stvorila atmosferu pričanja priče, iako Z8 priznaje da nije uspjela shvatiti konačnu poruku govora. Glazba je doprinijela nostalgичnom tonu izvedbe i savršeno se uklopila s glasom, čineći atmosferu gotovo hipnotičkom i izuzetno smirujućom.

U prvom audio slučaju, Z9 je isprva doživio osjećaj veselja, ali je taj doživljaj ubrzo prešao u osjećaj iritacije. Opisao je početak izvedbe kao "veseo", no kasnije ga je interpretacija počela smetati zbog komercijalnog dojma. Nije zabilježio nikakve fizičke reakcije, a cjelokupna izvedba ostavila je na njega negativan dojam zbog previše komercijalnog tona, što je oslabilo emocionalni utisak. Druga verzija izazvala je kod Z9 ozbiljniji dojam, što je opisao kao "osjećaj ozbiljnosti, poput filmske najave." Ova verzija, iako ozbiljna, nije izazvala fizičke reakcije. Ipak, sporo izgovaranje pojedinih riječi ostavilo je poseban dojam. U ovoj verziji, naglašena dubina glasa i intonacija činili su ključne elemente koji su mu pomogli da jasnije razumije sadržaj govora. Atmosfera je opisana kao "čudna, ali ozbiljna". Kod treće verzije, Z9 je doživio umireniji emocionalni dojam, opisujući cijelu izvedbu kao "veselu," ali s osjećajem monotonije. Nije osjetio nikakve fizičke reakcije, a niti jedan aspekt glasa nije izazvao poseban emocionalni odjek. Tempo govora bio je ravan i monoton, što je dovelo do toga da mu konačna poruka govora ostane nejasna. Unatoč tome, gitara u pozadini stvorila je ugodan osjećaj i pridonijela mirnoj atmosferi.

Z10 svoju općenitu emociju na prvu verziju opisuje kao zbunjenost koja je kasnije prerasla u ugodno iznenađenje. Na početku je bio nesiguran oko izvedbe, ali je kasnije izrazio zadovoljstvo, rekavši: „Prvo sam bio zbunjen, ali sam kasnije ugodno iznenađen." Ova verzija izazvala je i smijeh kod Z10, što ukazuje na prisutnost veselijeg tona u interpretaciji. Fizičkih reakcija nije bilo, ali intonacija glasa ostavila je snažan dojam. Z10 je naveo da bi način izgovaranja riječi mogao iritirati starije generacije, ali njemu osobno nije smetalo. Druga verzija

bila je puno ozbiljnija i stvorila je osjećaj „kao u kinu“, uz dodatnu napetost. Z10 je rekao da je osjetio strah, iako nije imao značajnu fizičku reakciju. Tempo izgovora posebno je privlačio njegovu pozornost, a boja glasa je bila najizraženiji element. Ova verzija potaknula ga je na razmišljanje, posebno o „vječnosti zvijezda i djeci“, što sugerira da je govornik uspio postići emocionalnu rezonanciju s temom. Treća verzija izazvala je duboke emocije kod Z10, pogotovo sažaljenje i suosjećanje. Sudionik Z10 naveo je da je imao trnce tijekom slušanja, što pokazuje fizičku reakciju na izvedbu. Ton glasa i način izgovaranja riječi odavali su sjetan dojam, kao da stariji roditelj izražava duboku tugu. Ova interpretacija bila je najemotivnija za Z10, iako nije posebno istaknuo nijedan dio izvedbe, fokus mu je bio na zamišljanju govornika dok je slušao. Atmosferu je opisao kao meditativnu, s ravnotežom između glasa i glazbe.

*Slika 4. Prikaz sudionika fokusne grupe generacije Z
Autor fotografije: David Međurečan*

8. Zaključak

Zaključci ovog istraživanja ističu neke generacijske razlike između milenijalaca i pripadnika generacije Z u pogledu percepcije i odgovora na glasovne podražaje, s posebnim naglaskom na emocionalne reakcije potaknute različitim vokalnim stilovima. Analiza ukazuje da su obje skupine reagirale na način koji reflektira njihove specifične osobine, nudeći pritom vrijedne uvide u različite pristupe interpretaciji paralingvističkih elemenata glasa. Ova opažanja u skladu su s teorijskim okvirom koji se temelji na važnosti paralingvističkih elemenata u emocionalnoj percepciji glasa, što potvrđuju i relevantni autori u ovom području.

Prva hipoteza (H1), koja je predviđala veću sklonost milenijalaca kritičkom vrednovanju glasovnih karakteristika u odnosu na generaciju Z, djelomično je potvrđena. Milenijalci su, naime, pokazali dublju refleksiju o određenim paralingvističkim aspektima, primjerice tempu i intonaciji, no njihovi odgovori nisu uvijek bili usklađeni s intencijama kreatora audio sadržaja. Često su povezivali glasovne podražaje s osobnim iskustvima i sjećanjima, što je rezultiralo dubljim, ali ne uvijek točnim interpretacijama. Primjerice, sporiji tempo glasa milenijalci su doživljavali kao poticaj za nostalgiju i promišljanje, iako je primarna namjera bila izazvati osjećaje tuge i empatije. Nasuprot tome, generacija Z pokazala je veću osjetljivost na emocionalne namjere audio sadržaja. Njihove reakcije bile su neposrednije i intuitivnije, te su bile u skladu s očekivanim emocionalnim podražajima. Primjerice, na sporiju i dublju vokalnu izvedbu pripadnici generacije Z reagirali su opisima poput "tužno" i "meditativno", što je precizno odgovaralo planiranoj emocionalnoj reakciji. Ova generacija nije ulazila u dublje analize pojedinih elemenata glasa, već su njihove emocionalne reakcije bile brze i autentične, fokusirane na osnovne emocije.

Ovi rezultati reflektiraju teoretska saznanja o percepciji glasa i emocionalnoj reakciji na paralingvističke elemente. Kako autori poput Bansea i Scherera (1996) ističu, emocionalni tonovi glasa, poput visine tona i tempa govora, imaju ključnu ulogu u percepciji emocija. Niža frekvencija glasa i sporiji tempo govora, kao što je to slučaj s trećom verzijom audiozapisa, povezani su s emocijama poput tuge i smirenosti, što je generacija Z intuitivno prepoznala. Milenijalci su, međutim, skloniji dubljoj analizi i povezivanju s osobnim iskustvima, što može biti posljedica njihove kompleksnije percepcije vokalnih karakteristika. Ova sklonost refleksiji odražava širu teorijsku tvrdnju da starije generacije imaju veću tendenciju prema kritičkom vrednovanju glasovnih podražaja, osobito onih koji su emocionalno nabijeni.

Istraživanje druge hipoteze (H2), koja je predviđala snažnije emocionalne reakcije na glasove s nižom frekvencijom i sporijim tempom, pokazalo je da su obje generacije snažno reagirale na takve vokalne izvedbe, pri čemu su izražavali osjećaje tuge i empatije, u skladu s intencijama snimke. Ove reakcije također potvrđuju teorijske okvire koji ističu da sporiji tempo i dublji ton glasa induciraju emocionalne reakcije koje su blisko povezane s osjećajem melankolije, smirenosti i nostalgije (Jacquemont, 2020). No, razlike između generacija bile su najvidljivije u načinu na koji su te reakcije verbalizirane. Milenijalci su svoje emocije često izražavali kroz analizu i refleksiju, unoseći u svoje odgovore osobne asocijacije i sjećanja, dok je generacija Z reagirala brže i izravnije. Važno je istaknuti kako milenijalci, zbog svoje sklonosti dubljoj refleksiji, često prelaze izvan okvira trenutne emocionalne reakcije, povezujući svoja iskustva sa širim kontekstom. Njihovi su odgovori obogaćeni osobnim pričama i sjećanjima, što doprinosi složenijem razumijevanju emocionalnih podražaja. Međutim, taj pristup može rezultirati subjektivnim odstupanjem od izvorne svrhe audio sadržaja. Ovaj aspekt dodatno podupire teoriju da je percepcija emocionalnih signala, osobito kod starijih generacija, uvelike oblikovana društvenim i osobnim iskustvima koja nadopunjuju trenutačnu emocionalnu reakciju (Scherer, 2003). Suprotno tome, generacija Z, premda manje analitična u razmatranju paralingvističkih elemenata, pruža odgovore koji su bliži predviđenim reakcijama, reagirajući brzo i precizno na osnovne emocije poput tuge ili smirenosti. Njihov neposredan odgovor reflektira ono što teorijski okviri navode kao instinktivnu percepciju emocija kod mlađih generacija, koja nije uvijek povezana s dubljom refleksijom, već s brzim prepoznavanjem i odgovaranjem na emocionalne podražaje. Kombinacija glasovnih izvedbi i glazbene podloge također je značajno utjecala na percepciju u obje generacije. Generacija Z pokazala je veću jednostavnost i osjetljivost na cjelokupnu zvučnu sliku, pri čemu su njihove reakcije bile primarno emocionalne i neposredne. Ova sinergija glasa i glazbene podloge ima temelje u teorijama koje ističu da različiti zvučni elementi zajedno mogu snažno utjecati na percepciju emocija. Prema Werumu i suradnicima (2001), pozadinska glazba može dodatno naglasiti emocionalne tonove u govoru, što je osobito došlo do izražaja kod generacije Z, koja je reagirala izravno na cjelovitu emocionalnu sliku. S druge strane, milenijalci su, zbog svoje sklonosti refleksiji, uključivali dodatne aspekte u analizu, što je rezultiralo složenijim emocionalnim odgovorima, ali i subjektivnijim interpretacijama.

Na temelju ovih nalaza može se zaključiti kako generacija Z pruža emocionalne odgovore koji su usklađeniji s namjerama audio sadržaja, dok milenijalci pokazuju sklonost dubljoj refleksiji, ali s većom subjektivnom komponentom. Ovo istraživanje pruža korisne uvide u generacijske razlike u percepciji paralingvističkih elemenata glasa, osobito u kontekstu medijske produkcije koja cilja na emocionalnu rezonanciju s publikom. Ovi nalazi potvrđuju teorijske postavke koje naglašavaju da glas, u kombinaciji s drugim zvučnim elementima, ima izuzetno snažan utjecaj na percepciju emocija te da generacijski čimbenici igraju važnu ulogu u oblikovanju tih percepcija.

НИОН
АЛШБАИН

Sveučilište
Sjever

СВЕУЧИЛИШТЕ
СИВЕР

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, DAVID MEDUREČAN (*ime i prezime*) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom UČINCI Ljudskog GLASA: ANALIZA EMOCIONALNOS UTJECAJA KROS KANALITE VOJNE STROJE (*upisati naslov*) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(*upisati ime i prezime*)

David Medurečan
(*vlastoručni potpis*)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

9. Popis literature

Knjige:

- [1] Apps, J., „Moć glasa“, Donji Vukojevac, 2011.
- [2] Butterfield, R., „Power of Persuasion“, SAD, 2012.
- [3] Eken, S., „The Human Voice“, Copenhagen, 1998.
- [4] Glavašević, S., „Priče iz Vukovara“, Zagreb, 1992.
- [5] Varošaneć-Škarić, G., „Forenzična fonetika“, Zagreb, 2019.

Znanstveni i stručni radovi:

- [1] Aucouturier, J. J.; Johansson, P.; Hall, L.; Segnini, R.; Mercadié, L.; Watanabe, K. 2016. Covert digital manipulation of vocal emotion alter speakers' emotional states in a congruent direction. *Proc Natl Acad Sci U S A*, 113(4), 948-953. <https://doi.org/10.1073/pnas.1506552113>
- [2] Banse, R., & Scherer, K. R. (1996). Acoustic Profiles in Vocal Emotion Expression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 614-636. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.614>
- [3] Belin, P., Fecteau, S., & Bédard, C. (2004). Thinking the voice: neural correlates of voice perception. *Trends in Cognitive Sciences*, 8(3), 129-135. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tics.2004.01.008>
- [4] Bertok-Zuoković, T. 2015. "Glumac i glas." *Artos: časopis za znanost, umjetnost i kulturu*, 2. <https://hrcak.srce.hr/135378>.
- [5] Farley, S. D., Hughes, S. M., & LaFayette, J. N. (2013). People will know we are in love: Evidence of differences between vocal samples directed toward lovers and friends. *Journal of Nonverbal Behavior*, 37(3), 123–138. <https://doi.org/10.1007/s10919-013-0151-3>
- [6] Feinberg, D. R., DeBruine, L. M., Jones, B. C., & Perrett, D. I. (2008). The Role of Femininity and Averageness of Voice Pitch in Aesthetic Judgments of Women's Voices. *Perception*, 37(4), 615-623. <https://doi.org/10.1068/p5514>

- [7] Feinberg, D. R.; Jones, B. C.; Little, A. C.; Burt, D. M.; Perrett, D. I. 2005. Manipulations of fundamental and formant frequencies influence the attractiveness of human male voices. *Animal Behaviour*, 69(3), 561–568. <https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2004.06.012>
- [8] Hughes, S. M., Farley, S. D., & Rhodes, B. C. (2010). Vocal and physiological changes in response to the physical attractiveness of conversational partners. *Journal of Nonverbal Behavior*, 34(3), 155–167. <https://doi.org/10.1007/s10919-010-0087-9>
- [9] Hughes, S. M., Mogilski, J. K., & Harrison, M. A. (2014). The perception and parameters of intentional voice manipulation. *Journal of Nonverbal Behavior*, 38(1), 107–127. <https://doi.org/10.1007/s10919-013-0163-z>
- [10] Jacquemont, Guillaume: „A Change to the Sound of the Voice Can Change Your Very Self-Identity“. Article Title: "*Scientific American Mind*, Vol. 33, no. 1, <https://www.slideshare.net/slideshow/scientific-american-mind-vol-331-januaryfebruary-2022pdf/266835538#16>.
- [11] Lavan, N., Burton, A. M., Scott, S. K., & McGettigan, C. (2018). Flexible voices: Identity perception from variable vocal signals. *Psychonomic Bulletin & Review*, 26(4), 90-102. <http://dx.doi.org/10.3758/s13423-018-1497-7>
- [12] Nikolić, S. (2015). Umijeće glumca i umjetnost glume (usprkos vremenu sadašnjem). *Kazalište: časopis za kazališnu umjetnost*, 6(11/12), 76-80. <https://hrcak.srce.hr/188916>
- [13] Pisanski, Katarzyna i Feinberg, David R. 2018. „Vocal Attractiveness“. U *Oxford Handbook of Voice Perception*, ur. S. Frühholz i P. Belin, 607-621. Oxford: Oxford University Press.
- [14] Rezić, A., i Bonetti, A. (2021). 'Percepcija emocija putem vizualnog i auditivnog kanala', *Logopedija*, 11(2), str. 50-60. <https://doi.org/10.31299/log.11.2.3>
- [15] Scherer, K. R. (2003). Vocal communication of emotion: A review of research paradigms. *Speech Communication*, 40(1-2), 227-256. [http://dx.doi.org/10.1016/S0167-6393\(02\)00084-5](http://dx.doi.org/10.1016/S0167-6393(02)00084-5)

- [16] Wurm, L. H., Vakoch, D. A., Strasser, M. R., Calin-Jageman, R., & Ross, S. E. (2001). Speech perception and vocal expression of emotion. *Cognition and Emotion*, 15(6), 831-852. <https://doi.org/10.1080/02699930143000086>

Završni i diplomski radovi:

- [1] Vukić, A. (2015). Odnos paralingvističkih sredstava i neverbalnih znakova u komunikaciji. Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. Citirano: 10.07.2023. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:632919>

Internetski izvori:

- [1] Makokha, R. (2021) 'Voice over background music: Best practices', *Bunny Studio*. <https://bunnystudio.com/blog/voice-over-background-music-best-practices/> (Pristupljeno: 20 srpnja 2024)
- [2] Quinteros, M. 2023. "The Captivating Psychology of the Human Voice: Unveiling the Power Within." *Medium*. <https://medium.com/@millianspeaks/the-captivating-psychology-of-the-human-voice-unveiling-the-power-within-c12b3a746ee8> (Pristupljeno: 17 srpnja 2024)

10. Popis slika

Slika 1. Voice actor Nancy Cartwright u muškoj vokalnoj ulozi Bart Simpsona https://images.app.goo.gl/jxKx9TTrNuEuToH29	14
Slika 2. Schreenshot programa za audio montažu Sony Vegas Pro 14.0	26
Slika 3. Prikaz sudionika fokusne grupe generacije milenijalaca Autor fotografije: David Međurečan.....	42
Slika 4. Prikaz sudionika fokusne grupe generacije Z Autor fotografije: David Međurečan...	57

11. Popis tablica

Tablica 1. prikaz odgovora sudionika M1	28
Tablica 2. prikaz odgovora sudionika M1	28
Tablica 3. prikaz odgovora sudionika M1	28
Tablica 4. prikaz odgovora sudionika M2	29
Tablica 5. prikaz odgovora sudionika M2	29
Tablica 6. prikaz odgovora sudionika M2	29
Tablica 7. prikaz odgovora sudionika M3	30
Tablica 8. prikaz odgovora sudionika M3	30
Tablica 9. prikaz odgovora sudionika M3	30
Tablica 10. prikaz odgovora sudionika M4	31
Tablica 11. prikaz odgovora sudionika M4	31
Tablica 12. prikaz odgovora sudionika M4	31
Tablica 13. prikaz odgovora sudionika M5	32
Tablica 14. prikaz odgovora sudionika M5	32
Tablica 15. prikaz odgovora sudionika M5	32
Tablica 16. prikaz odgovora sudionika M6	33
Tablica 17. prikaz odgovora sudionika M6	33
Tablica 18. prikaz odgovora sudionika M6	33
Tablica 19. prikaz odgovora sudionika M7	34
Tablica 20. prikaz odgovora sudionika M7	34
Tablica 21. prikaz odgovora sudionika M7	34
Tablica 22. prikaz odgovora sudionika M8	35
Tablica 23. prikaz odgovora sudionika M8	35
Tablica 24. prikaz odgovora sudionika M8	35
Tablica 25. prikaz odgovora sudionika M9	36
Tablica 26. prikaz odgovora sudionika M9	36
Tablica 27. prikaz odgovora sudionika M9	36
Tablica 28. prikaz odgovora sudionika M10	37
Tablica 29. prikaz odgovora sudionika M10	37
Tablica 30. prikaz odgovora sudionika M10	37
Tablica 31. prikaz odgovora sudionika Z1	43
Tablica 32. prikaz odgovora sudionika Z1	43

Tablica 33. prikaz odgovora sudionika Z1	43
Tablica 34. prikaz odgovora sudionika Z2	44
Tablica 35. prikaz odgovora sudionika Z2	44
Tablica 36. prikaz odgovora sudionika Z2	44
Tablica 37. prikaz odgovora sudionika Z3	45
Tablica 38. prikaz odgovora sudionika Z3	45
Tablica 39. prikaz odgovora sudionika Z3	45
Tablica 40. prikaz odgovora sudionika Z4	46
Tablica 41. prikaz odgovora sudionika Z4	46
Tablica 42. prikaz odgovora sudionika Z4	46
Tablica 43. prikaz odgovora sudionika Z5	47
Tablica 44. prikaz odgovora sudionika Z5	47
Tablica 45. prikaz odgovora sudionika Z5	47
Tablica 46. prikaz odgovora sudionika Z6	48
Tablica 47. prikaz odgovora sudionika Z6	48
Tablica 48. prikaz odgovora sudionika Z6	48
Tablica 49. prikaz odgovora sudionika Z7	49
Tablica 50. prikaz odgovora sudionika Z7	49
Tablica 51. prikaz odgovora sudionika Z7	49
Tablica 52. prikaz odgovora sudionika Z8	50
Tablica 53. prikaz odgovora sudionika Z8	50
Tablica 54. prikaz odgovora sudionika Z8	50
Tablica 55. prikaz odgovora sudionika Z9	51
Tablica 56. prikaz odgovora sudionika Z9	51
Tablica 57. prikaz odgovora sudionika Z9	51
Tablica 58. prikaz odgovora sudionika Z10	52
Tablica 59. prikaz odgovora sudionika Z10	52
Tablica 60. prikaz odgovora sudionika Z10	52

12. Prilozi

Audio materijali:

- Prva verzija: <https://youtu.be/Qv080YvyTeY?feature=shared>
- Druga verzija: <https://youtu.be/L5KWvWWzEPU>
- Treća verzija: <https://youtu.be/yVOMa3y75AM>

Istraživačka pitanja za vođenje polustrukturiranog intervjua s fokus grupama:

- Kako biste opisali svoju prvu emocionalnu reakciju na ovaj audiozapis?
- Koje osjećaje je ova izvedba kod vas općenito izazvala?
- Je li vam glas govornika izazvao neku fizičku reakciju, poput ubrzanog disanja ili ste možda osjetili neke trnce?
- Je li neki aspekt glasa izazvao posebno jaku emocionalnu reakciju? Koji?
- Koje paralingvističke elemente glasa (intonacija, boja glasa, tempo) smatrate najutjecajnijima na vaše emocionalno stanje?
- Koji su vam se dijelovi govora najviše istaknuli i zašto?
- U kojoj mjeri smatrate da je pozadinska glazba doprinijela razumijevanju emocionalne poruke govornika?
- Kako biste opisali atmosferu koju je stvorila kombinacija glasa i pozadinske glazbe?